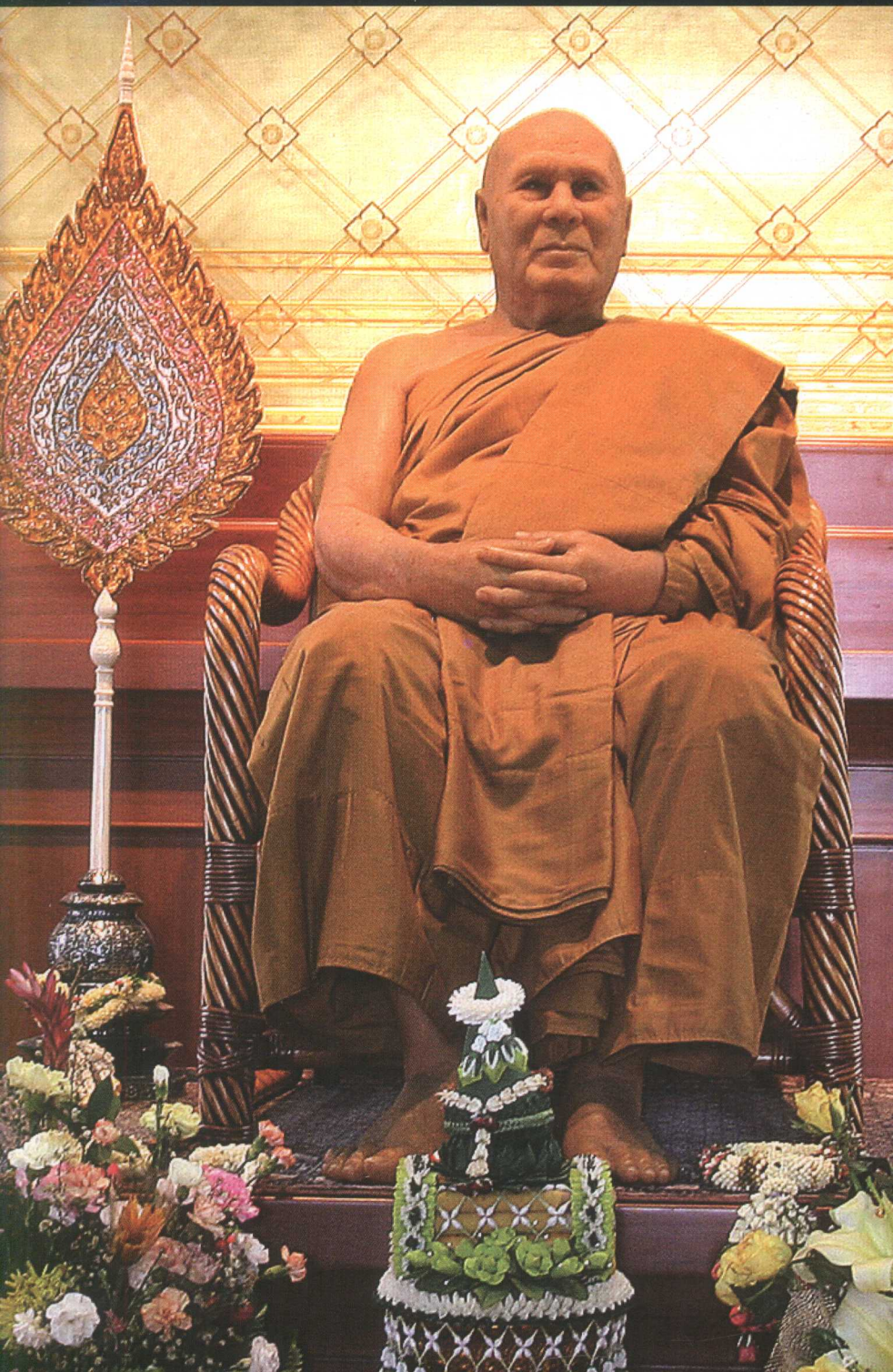

ธรรมานุสรณ์ ๒ ปี มรณกาล
พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)
๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๐-๒๕๕๒

แห่งนิมิต
เรื่องชีวิต
และ
ความตาย

๑๑ พฤษภาคม ๒๕๕๔ - กำเนิด

พระพรหมมิ่งคลาจารย์

พ.ศ.๒๕๕๔

เด็กชายปั้น เสน่ห์เจริญ

พ.ศ.๒๕๖๙

นายปั้น เสน่ห์เจริญ

พ.ศ.๒๕๗๒

สามเณรปั้น เสน่ห์เจริญ

พ.ศ.๒๕๗๔

พระปั้น ปญฺญานนฺโท

พ.ศ.๒๕๘๔

พระมหาปั้น

พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (หลวงพ่อปญฺญานันทะ) เข้ารับการผ่าตัดเนื้อด้วยเส้นโลหิตตีบที่โรงพยาบาลศิริราช เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๕๐ ต่อมาเกิดการติดเชื้อที่ปอด ทำให้ระบบการทำงานของไตและหัวใจ ผิดปกติ ท่านมรณภาพด้วยภาวะปอดอักเสบ ไตวายเฉียบพลัน และภาวะหัวใจล้มเหลว ในวันพุธที่ ๑๐ ตุลาคม พ.ศ.๒๕๕๐ เวลา ๙.๐๐ น. สิริอายุ ๙๖ ปี ๕ เดือน พรรษา ๗๖

มรณภาพ - ๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๐

ปัญญาบัณฑิตกฤ

พ.ศ. ๒๔๙๙

พระปัญญานันทมุนี

พ.ศ. ๒๕๑๔

พระราชณันทมุนี

พ.ศ. ๒๕๓๐

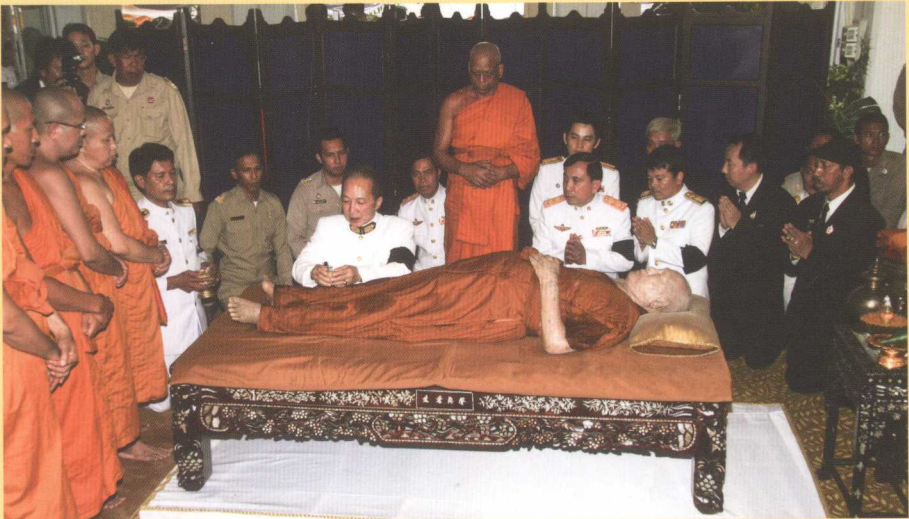
พระเทพวิสุทธิเมธี

พ.ศ. ๒๕๓๗

พระธรรมโกศาจารย์

พ.ศ. ๒๕๔๗

พระพรหมมิ่งคลาจารย์

เชิญศพไปไว้ที่โรงพยาบาลชลประทาน

แล้วเคลื่อนย้ายไปยังศาลาขจรประศาสน์ วัดชลประทานรังสฤษฎ์

เพื่อประกอบพิธีพระราชทานน้ำหลวงสรงศพ ในวันศุกร์ที่ ๑๒ ตุลาคม ๒๕๕๐

พิธีสวดพระอภิธรรมอยู่ในพระบรมราชานุเคราะห์ ๗ วัน

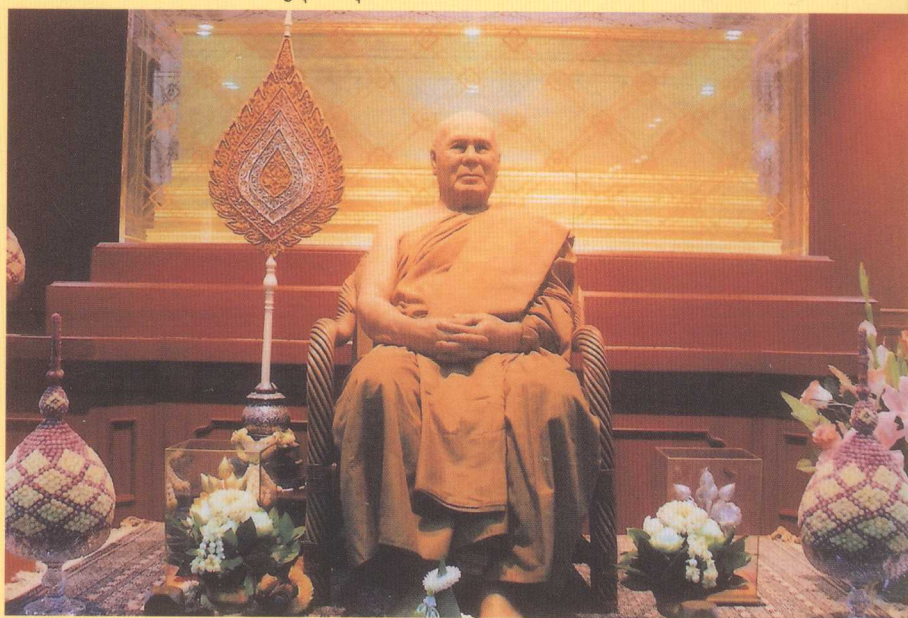
คนเราเกิดมายุ่อมมีความตายเป็นธรรมดา

เวลาเกิดมาเรามีได้เอาอะไรมา เวลาตายเราก็มีได้เอาอะไรไป
บุญกับบาปเท่านั้นเป็นสมบัติประจำชีพ บุญนำไปสู่สุคติ บาปนำไปสู่ทุกข์

คนผู้รักตน จึงพยายามทำความดี
อันจักเป็นที่พึ่งของตนทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

งานบำเพ็ญกุศล ณ ศาลาขจรประศาสน์ ครบ ๑๐๐ วัน แล้วบรรจุศพ ไว้ ณ อาคารพิพิธภัณฑน์
มีพิธีบำเพ็ญกุศล ทุกวันพระ และวันอาทิตย์ เวลา ๑๓.๐๐ น.

อมตธรรมรำลึก

๒ ปี มรณกาล พระพรหมมั่งคณาจารย์

๑๐ ตุลาคม ๒๕๕๐-๒๕๕๒

น้อมบูชา หลวงปู่ปัญญา ของพวกเรา

พระพรหม	ร่มเกศเกล้า	ชาวพุทธ
มั่งคณาจารย์	ศีลพิสุทธ์	เลิศล้ำ
ปัญญา	เมตตาตุดจ	แสงส่อง สายธาร
นันทภิกขุ	ผู้ครองธรรม	ทั่วหล้าสรรเสริญ

- * เสียงเทศน์ธรรมคำสอนของหลวงปู่ ยิ่งก้องอยู่ในใจ ไม่รู้หาย
มรณะ ละสังขาร แต่เพียงกาย “ธรรม” ไม่คลาย คงมั่น ทุกวันคืน
- * ท่านเมตตา กรุณา สำนึกศิษย์ ด้วยดวงจิต ดังร่ม พรหมวิหาร
- * มุทิตา อุเบกขา ปัญญาญาณ ดุจสายธาร เปี่ยมแสงธรรม อันอำไพ
- * จงกิตติ พุทธิ เป็นศรีศักดิ์ เป็นที่รัก ของมวลมิตร จิตฟ่องใส
- * ทำความดี คบคนดี มีพรชัย จดจำไว้ ควรไป ในที่ดี
- * ประพฤติตน เป็นคน เสียสละ สมณะ เล็กมงาย อบายหนี
- * กตัญญู รู้คุณ บุญการี กตเวที ดำรง วงศ์ตระกูล
- * เพียรอดทน ขยัน หมั่นทำงาน ใจเบิกบาน มุ่งทำดี ไม่มีสูญ
- * รู้ประหยัด เรียบง่าย ไม่อาดูร ได้ประโยชน์ เพิ่มพูน อีกมากมาย
- * รู้พอกิน พอใช้ ไม่ลำบาก ทรัพย์หายาก จำยาก จะยากหลาย
- * รู้พอเพียง เก็บออมไว้ ไม่อดตาย หักกายใจ ไร้ทุกข์ สุขชีวา
- * รักต้องศรัทธามิทร แผ่นดินแม่ ชาวพุทธแท้ แน่วแน่ แก้ปัญหา
- * อยู่ในโลก “ปัจจุบัน” ด้วย“ปัญญา” ละ“อัตตา” รู้รัก สามัคคี
- * แม่ทัพธรรมนาวา “ปัญญานันทะ” อริยะสังฆา สง่าศรี
- * นำเกตรา ฝ่าคลื่นลม แรงแนที พาสีวิ คนรอด ปลอดภัยธรรม
- * มรดกธรรม ล้ำค่า ของหลวงปู่ ปฏิบัติรู้ ป้องกายใจ ไม่ถล่ำ
- * ศีล สมาธิ ปัญญา สัมมานา หลุดพ้นกรรม สู่วิมุตติ สู่ธรรมรรคา

กรรณิรัตน์ สุขถาวร - ประพันธ์

แข่งขันทักษะ เรื่องชีวิต และ ความตาย

สารบัญ

อมตธรรมรำลึก

๒ ปี มรณกาล พระพรหมมิ่งคลาจารย์.....	๑
พุทธโอวาทก่อนปรินิพพาน.....	๓
คิดดูให้ดี.....	๑๖
คาถาพุทธศาสนสุภาษิต	
เพื่อความไม่ประมาทในชีวิต.....	๑๙
สัตว์ทั้งหลายมีความตายเป็นที่สุด.....	๒๒
หมั่นน้ำตัก.....	๒๓
ระลึกถึงความตายสบายนัก.....	๒๔
รถมันอยู่ตรงไหน.....	๒๕
ดับสังขาร.....	๒๖
เมล็ดผักกาดขุบชีวิต.....	๒๗
บทเรียนชีวิต...จากวิกฤต สู่วิมุตติ.....	๒๘
ทำแต่กรรมที่ดีๆ.....	๓๑
ประกันชีวิตด้วยธรรมะ.....	๓๒
ฝากดีไว้กับโลก.....	๓๔
ผีแข่งคำ คนแข่งคำ ทำให้ช่วย	
ผีชมคำ คนชมคำ ทำให้รวย.....	๓๕
ยอดพุทธมนต์.....	๓๖
ความดีไม่มีตาย.....	๓๖
มันมีเท่านั้นเอง !	๓๖

ธรรมานุสรณ์ ๒ ปี มรณกาล พระพรหมมิ่งคลาจารย์ (ปัญญานันทภิกขุ)

จัดพิมพ์โดย โครงการ“กตัญญูทดเวทิสองศรีพระศาสนา”

ธรรมสมโภช ๑๐๐ ปี ปัญญานันทภิกขุ (๑๑พ.ค.๒๕๕๔) ๑๐๕ ปี พุทธศาสนิกชน (๒๗พ.ค.๒๕๕๔)

แม่พิมพ์ โดย สุเนตรฟิล์ม โทร.๐-๒๔๐๓-๒๒๔๙ พิมพ์ที่ บริษัท เฮล.อาร์.พรินต์ จำกัด โทร.๐-๒๕๔๔-๒๒๔๑

พุทธโอวาท ก่อนปรินิพพาน

คัดจาก “พระอานนตพุทธอนุชา”
เรียบเรียงโดย อาจารย์วศิน อินทสระ

ศีลเป็นพื้นฐานเป็นที่รองรับคุณอันยิ่งใหญ่
ประหนึ่งแผ่นดินเป็นที่รองรับและตั้งลงแห่งสิ่งทั้งหลาย
ทั้งที่มีชีวิตและหาชีวิตมิได้
เป็นต้นว่าพฤษกาลดาวัลย์มหาสังขร
และสัตว์จตุบาททวิบาทนานาชนิด

บุคคลผู้มีศีลเป็นพื้นใจย่อมอยู่สบาย
มีความปลอดภัย
เหมือนเรือนที่บุคคลปักกวาด เช็ดถูเรียบร้อย
ปราศจากเรือดและฝุ่นเป็นที่รบกวน

สมาธิที่มีศีลเป็นเบื้องต้น
เป็นสมาธิที่มีผลมาก มีอานิสงส์มาก

บุคคลผู้มีสมาธิย่อมอยู่อย่างสงบ
เหมือนเรือนที่มีฝาผนัง
มีประตูหน้าต่างปิดเปิดได้เรียบร้อย
มีหลังคาสำหรับป้องกันลม แดด และฝน
ผู้อยู่ในเรือนเช่นนี้
ฝนตกก็ไม่เปียก แดดออกก็ไม่ร้อนฉนใด
บุคคลผู้มีจิตเป็นสมาธิดีก็ฉนั้น
ย่อมสงบอยู่ได้ ไม่กระวนกระวาย
เมื่อลม แดด และฝน กล่าวคือ โลกธรรมแผดเผา
กระพือพัดซัดสาดเข้ามาครั้งแล้วครั้งเล่า

❖ สมาธิอย่างนี้ย่อมก่อให้เกิดปัญญา

ในการฟาดฟันย่ำยีและเชือดเฉือนกิเลสอาสวะต่างๆ
ให้เบาบางและหมดสิ้นไป

เหมือนบุคคลผู้มีกำลังจับศาสตราอันคมกริบ
แล้วถางป่าให้โล่งเตียนก็ปานกัน

❖ ปัญญาซึ่งมีสมาธิเป็นรากฐานนั้น

ย่อมปรากฏดุจไฟดวงใหญ่ กำจัดความมืดให้ปลาสนาการ
มีแสงสว่างรุ่งเรืองอำไพ

ขับฝุ่นละอองคือกิเลสให้ปลิวหาย

ปัญญาจึงเป็นประดุกประทีปแห่งดวงใจ

❖ อันว่าจิตนี้เป็นธรรมชาติที่ผ่องใสอยู่โดยปกติ

แต่เศร้าหมองไปเพราะคลุกเคล้าด้วยกิเลสหนานาชนิด

❖ ศีล สมาธิ และปัญญา

เป็นเครื่องฟอกจิตให้ขาวสะอาดดังเดิม

จิตที่ฟอกด้วยศีล สมาธิ และปัญญา

ย่อมหลุดพ้นจากอาสวะทั้งปวง

❖ บรรดาทางทั้งหลาย

มรรคมืองค์แปด ประเสริฐที่สุด

❖ บรรดาบททั้งหลาย

บทสี่ คืออริยสัจ ประเสริฐที่สุด

❖ บรรดาธรรมทั้งหลาย

วิราคะ คือ การปราศจากความกำหนัดยินดี ประเสริฐที่สุด

❖ บรรดาสัตว์สองเท้า

พระตถาคตเจ้าผู้มีจักขุ ประเสริฐที่สุด

❖ มรรคมืองค์แปดนี้แลเป็นไปเพื่อตรัสรู้พระอริยสัจ
หาใช่ทางอื่นไม่

เธอทั้งหลายจงเดินไปตามทางมรรคมืองค์แปดนี้
อันเป็นทางที่สามารถให้หลง ดิตตามมิได้

เธอทั้งหลายจงตั้งใจปฏิบัติ เพื่อทำทุกขให้สิ้นไป

❖ ความเพียรพยายาม เธอทั้งหลายต้องทำเอง

ตถาคตเป็นแต่เพียงผู้บอกทางเท่านั้น

เมื่อปฏิบัติตนดังนี้

พวกเธอจักพ้นจากมารและบ่วงแห่งมาร

❖ ความทุกข์ทั้งมวลมีมูลรากมาจากตัณหา อุปาทาน
ความทะยานอยากดิ้นรน
และความยึดมั่นถือมั่นเป็นเรา เป็นของเรา
รวมถึงความเพลินใจในอารมณ์ต่างๆ

❖ สิ่งที่เข้าไปเกาะเกี่ยวยึดถือไว้
โดยความเป็นตน เป็นของตน
ที่จะไม่ก่อทุกข์ก่อโทษให้นั่นเป็นไม่มี หาไม่ได้ในโลกนี้

❖ เมื่อใดบุคคลมาเห็นสักแต่ว่าได้เห็น
ฟังสักแต่ว่าได้ฟัง รู้สักแต่ว่าได้รู้
เข้าไปเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ เพียงสักว่าๆ
ไม่หลงใหลพัวพันมัวเมา
เมื่อนั้นจิตก็จะว่างจากความยึดถือต่างๆ
ปลอดโปร่งแจ่มใสเบิกบานอยู่

❖ เธอจงมองดูโลกนี้โดยความเป็นของว่างเปล่า
มีสติอยู่ทุกเมื่อ
ถอนอัตตานุทิฎฐิ คือความยึดมั่นถือมั่นเรื่องตัวตนเสีย
ด้วยประการฉะนี้ เธอจะเบาสบายคลายทุกข์คลายกังวล

❖ ไม่มีความสุขใดยิ่งไปกว่าการปล่อยวาง
และการสำรวมตนอยู่ในธรรม

❖ ไม่มีความสุขใดเสมอด้วยความสงบ
ความสุขชนิดนี้สามารถหาได้ในตัวเรานี้เอง
ตราบใดที่มนุษย์ยังวิ่งวุ่นแสวงหาความสุขจากที่อื่น
เขาจะไม่พบความสุขที่แท้จริงเลย

❖ มนุษย์ได้สรรค์สร้างสิ่งต่างๆ ขึ้นไว้
เพื่อให้ตัวเองวิ่งตาม
แต่ก็ตามไม่เคยทัน

❖ การแสวงหาความสุขโดยปล่อยใจ
ให้ไหลเลื่อนไปตามอารมณ์ที่ปรารถนานั้น
เป็นการลงทุนที่มีผลไม่คุ้มเหนื่อย
เหมือนบุคคลลงทุนวิดน้ำในบึงใหญ่
เพื่อต้องการปลาเล็กๆ เพียงตัวเดียว

มนุษย์ส่วนใหญ่
มัววุ่นวายอยู่กับเรื่องกาม เรื่องกิน และเรื่องเกียรติ
จนลืมนึกถึงสิ่งหนึ่ง
ซึ่งสามารถให้ความสุขแก่ตนได้ตลอดเวลา
สิ่งนั้นคือ ดวงจิตที่ผ่องแผ้ว

เรื่องกามเป็นเรื่องที่ต้องดิ้นรน
เรื่องกินเป็นเรื่องที่ต้องแสวงหา
และเรื่องเกียรติเป็นเรื่องที่ต้องแบกไว้

เมื่อมีเกียรติมากขึ้น
ภาระที่จะต้องแบกเกียรติเป็นเรื่องใหญ่ยิ่ง
ของมนุษย์ผู้หลงตนว่าเจริญแล้ว

ในหมู่ชนที่เพ่งมองแต่ความเจริญทางด้านวัตถุนั้น
จิตใจของเขาเร่าร้อนอยู่ตลอดเวลา
ไม่เคยประสบความสงบเย็นเลย
เขายินดีที่จะมอบตัวให้จมอยู่ในคาวของโลก
อย่างหลับหูหลับตา
เขาพากันบ่นว่าหนักและเหน็ดเหนื่อย
พร้อมๆ กันนั้น
เขาได้แบกก้อนหินวิ่งไปบนถนนแห่งชีวิต
อย่างไม่รู้จักราง

ลามและยศนั้นเป็นเหยื่อของโลก
ที่น้อยคนนักจะสละและวางได้
จึงแย่งลามแย่งยศกันอยู่เสมอ
เหมือนปลาที่แย่งเหยื่อกันกิน
แต่หารู้ไม่ว่าเหยื่อนั้นมีเบ็ดเกี่ยวอยู่ด้วย
หรือเหมือนไก่ที่แย่งไส้เดือนกัน จิกตักกัน
ทำลายกันจนพินาศกันไปทั้งสองฝ่าย
น่าสังเวชสลดจิตยิ่งนัก

ถ้ามนุษย์ในโลกนี้
ลดความโลภลง
มีการเผื่อแผ่เจือจานโอบอ้อมอารี
ถ้าเขาลดโทสะลง
มีความเห็นอกเห็นใจกัน มีเมตตากรุณาต่อกัน
และลดโมหะลง ไม่หลงมกมาย
ใช้เหตุผลในการตัดสินใจปัญหาและดำเนินชีวิต
โลกนี้จะน่าอยู่ยิ่งมาก

แต่ข้างเขาเกิด
 หน้าที่โดยตรงและเร่งด่วนของเธอ
 คือลดความโลภ ความโกรธ
 และความหลงของเธอเอง
 ให้น้อยลง
 แล้วจะประสบความสุขความเยือกเย็นขึ้นมาก
 เหมือนคนลดไข้ได้มากเท่าใด
 ความสบายกายก็มีมากขึ้นเท่านั้น

กลั่นดอกไม้กลั่นจันทน์
ไม่สามารถหอมหวานทวนลมได้
แต่กลั่นแห่งเกียรติคุณความดีงามของสัตบุรุษนั้นแล
สามารถจะหอมไปได้
ทั้งตามลมและทวนลม

คนดีย่อมมีเกียรติคุณฟุ้งขจรไปได้ทั่วทุกทิศ
 กลั่นจันทน์แดง กลั่นอุบล กลั่นดอกมะลิ
 จัดว่าเป็นดอกไม้กลั่นหอม
 แต่ยั้งสู้กลั่นศีลไม่ได้
 กลั่นศีล
 ยอดเยี่ยมกว่ากลั่นทั้งมวล

❖ ทางสองสาย คือ

กามสุขัลลิกานุโยค การหมกมุ่นอยู่ด้วยกามสุขสายหนึ่ง
และ อตตกิลมถานุโยค

การทรมานกายให้ลำบากเปล่าสายหนึ่ง

อันผู้หวังความเจริญในธรรม พึงละเว้นเสีย

ควรเดินตามทางสายกลาง คือเดินตามอริยมรรคมีองค์แปด

คือ ความเห็นชอบ ความดำริชอบ

การพูดชอบ การทำชอบ การประกอบอาชีพในทางสุจริต

ความพยายามในทางที่ชอบ

การตั้งสติชอบ และการทำสมาธิชอบ

❖ ความทุกข์ทั้งมวล ย่อมสืบเนื่องมาจากเหตุ

ก็อะไรเล่าเป็นเหตุเกิดแห่งทุกข์นั้น

เรากล่าวว่า ตัณหาเป็นเหตุเกิดแห่งทุกข์

❖ ตัณหา คือ ความทะยานอยากดิ้นรน

ซึ่งมีลักษณะเป็นสาม

คือ ดิ้นรนอยากได้อารมณ์ที่น่าใคร่น่าปรารถนา

เรียก “กามตัณหา” อย่างหนึ่ง

ดิ้นรนอยากเป็นนั่นเป็นนี่ เรียก “ภวตัณหา” อย่างหนึ่ง

ดิ้นรนอยากผลักสิ่งที่มีอยู่แล้ว เป็นแล้ว

เรียก “วิภวตัณหา” อย่างหนึ่ง

❖ นี่แล คือสาเหตุแห่งความทุกข์ชั้นมูลฐาน

การสลัดทิ้งโดยไม่เหลือซึ่งตัณหาประเภทต่างๆ

ดับตัณหา คลายตัณหาโดยสิ้นเชิง

นั่นแลเราเรียกว่า นิโรธ คือความดับทุกข์ได้

❖ ปัญหาที่เผชิญอยู่เบื้องหน้าของทุกๆ คน

คือ ปัญหาเรื่องทุกข์และความดับทุกข์

มนุษย์และสัตว์ทั้งหลาย

ถูกความทุกข์เสียบอยู่ทั้งทางกายและทางใจ

❖ อุปมาเหมือนผู้ถูกยิงด้วยลูกศร

ซึ่งกำซาบด้วยยาพิษแล้ว

ญาติมิตรเห็นเข้าเกิดความกรุณา

จึงพยายามช่วยถอนลูกศรนั้น

แต่บุรุษผู้โง่เขลาบอกว่า
ต้องไปสืบให้ได้เสียก่อนว่าใครเป็นคนยิง
และยิงมาจากทิศไหน
ลูกศรทำด้วยไม้อะไร แล้วจึงจะค่อยมาถอนลูกศรออก
บุรุษผู้นั้นจะต้องตายเสียก่อนเป็นแน่แท้

❖ ความจริงเมื่อถูกยิงแล้ว
หน้าที่ของเขาก็คือ ควรพยายามถอนลูกศรออกเสียทันที
ชำระแผลให้สะอาด แล้วใส่ยา และรักษาแผลให้หายสนิท

❖ หรืออีกอุปมาหนึ่ง
เหมือนบุคคลที่ไฟไหม้อยู่บนศีรษะ
ควรรีบดับเสียโดยพลัน
ไม่ควรเที่ยววิ่งหาคนผู้เอาไฟมาเผาศีรษะตน
ทั้งๆ ที่ไฟลุกไหม้อยู่

❖ สังสารวัฏฏ์นี้เต็มไปด้วยเพลิงทุกข์นานาประการ
ไหม้ให้ร้อนอยู่โดยทั่ว
สัตว์ทั้งหลายยังวิ่งอยู่ในกองทุกข์แห่งสังสารวัฏฏ์
ใครเล่าจะเป็นผู้ดับ ถ้าทุกคนไม่ช่วยกันดับทุกข์แห่งตน

❖ อุปมาเหมือนบุรุษสตรี
ผู้รวมกันอยู่ในบริเวณกว้างแห่งหนึ่ง
และต่างคนต่างถือต้นไฟใหญ่อันไฟลุกลิงอยู่ทั่วแล้ว
ต่างคนต่างก็วิ่งวนกันอยู่ในบริเวณนั้น
และร้องกันว่า ร้อน ร้อน

❖ เราตถาคตได้ทั้งดับไฟแล้ว
แล้วร้องบอกให้เธอทั้งหลายทิ้งเสียด้วย
ต้นไฟที่กล่าวถึงนี้
คือกิเลสทั้งมวลอันเป็นสิ่งที่เผาผลาญสัตว์
ให้เราร้อนกระวนกระวาย

❖ อายตนะภายในหก
คือ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ
อายตนะภายนอกหก
คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ และธัมมารมณ์
เป็นของร้อน
ร้อนเพราะไฟ คือ ราคะบ้าง โทสะบ้าง โมหะบ้าง

❖ เราตกาศไม่พิจารณาเห็น

รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะใดๆ

ที่จะครอบงำรัดตรึงใจของบุรุษได้มาก

เท่ารูป เสียง กลิ่น รส และโผฏฐัพพะแห่งสตรี

❖ เราไม่พิจารณาเห็นรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะใดๆ

ที่สามารถครอบงำรัดตรึงใจของสตรีได้มาก

เท่ารูป เสียง กลิ่น รส และโผฏฐัพพะแห่งบุรุษ

❖ ธรรมชาติของจิตเป็นสิ่งดีนรณ กลับกลองง่าย

บางคราวปรากฏเหมือนช้างตกมัน

พวกเธอจงเอาสติเป็นขอ สำหรับเหนี่ยวรั้งช้าง

คือจิตที่ดีนรณนี้ให้อยู่ในอำนาจ

❖ บุคคลผู้มีอำนาจมากที่สุดและควรแก่การสรรเสริญนั้น

คือผู้ที่สามารถเอาตนของตนเองไว้ในอำนาจได้

สามารถชนะตนเองได้

❖ ผู้ชนะตนเองได้ ชื่อว่าเป็นยอดนักรบในสงคราม

เธอทั้งหลายจงเป็นยอดนักรบในสงครามเถิด

อย่าเป็นผู้แพ้เลย

❖ จิตใจที่ไม่หวั่นไหวด้วยโลกธรรม

คือ นิินทา สรรเสริญนั้น

เป็นจิตใจที่ประเสริฐยิ่ง

❖ ในหมู่มนุษย์นี้

ผู้ใดฝึกตนให้เป็นคนอดทนต่อคำล่วงเกินของผู้อื่นได้

จัดว่าเป็นผู้ประเสริฐสุด

❖ ม้าอัสตร ม้าสินธพ พญาช้างตระกูลมหานาค

ที่ได้รับการฝึกดีแล้ว

จัดเป็นสัตว์ที่ประเสริฐ

แต่บุคคลที่ฝึกตนดีแล้ว ยังประเสริฐกว่าสัตว์เหล่านั้น

❖ ผู้อดทนต่อคำล่วงเกินของผู้สูงกว่า

ก็เพราะความกลัว

อดทนต่อคำล่วงเกินของผู้เสมอกัน

เพราะเห็นว่าพอสู้กันได้

แต่ผู้ใดอดทนต่อคำล่วงเกินของผู้ซึ่งด้อยกว่าตนได้

เราเรียกความอดทนนั้นว่าสูงสุด

❖ ผู้มีความอดทน มีเมตตา
ยอมเป็นผู้มีลาภ มียศ อยู่เป็นสุข
เป็นที่รักของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย
เปิดประตูแห่งความสุขความสงบได้โดยง่าย
สามารถปิดมูลเหตุแห่งการทะเลาะวิวาทเสียได้
คุณธรรมทั้งมวล มีศีลและสมาธิเป็นต้น
ยอมเจริญงอกงามแก่ผู้มีความอดทนทั้งสิ้น

❖ อย่าหวังอะไรให้มากนัก
จงมองดูชีวิตอย่างผู้ซ้ำของ อย่าวิตกกังวลอะไรล่วงหน้า

❖ ชีวิตนี้เหมือนเกลียวคลื่น
ซึ่งก่อตัวขึ้นแล้วม้วนเข้าหาฝั่ง
และแตกกระจายเป็นฟองฟอย
จงยืนมองดูชีวิตเหมือนคนผู้ยืนอยู่บนฝั่ง
มองดูเกลียวคลื่นในมหาสมุทรฉะนั้น

❖ ธรรม เป็นสิ่งสำคัญที่สุดในชีวิตมนุษย์
ไม่ว่าเขาจะอยู่ในเพศใดภาวะใด
การกระทำที่นึกขึ้นภายหลังแล้วต้องเสียใจนั้น

ควรเว้นเสีย

❖ เพราะฉะนั้น
แม้จะประสบความทุกข์ยากลำบากสักปานใด
ก็ต้องไม่ทิ้งธรรม

❖ มนุษย์ที่ยังมีอาสวะอยู่ในใจนั้น
ย่อมจะมีวันพลั้งเผลอประพฤติดิธรรมไปบ้าง
เพราะยังมีสติไม่สมบูรณ์
แต่เมื่อได้สติภายหลังแล้ว
ก็ต้องตั้งใจประพฤติธรรม
สั่งสมความดีกันใหม่

❖ ยิ่งพวกเรานักบวชด้วยแล้ว
จำเป็นต้องมีอุคมคติ

❖ การตายด้วยอุคมคตินั้น
มีค่ากว่าการเป็นอยู่โดยไร้อุคมคติ

❖ ธรรมดาว่าไม้จันทน์ แม้จะแห้ง ก็ไม่ทิ้งกลิ่น
หัสติน ก้าวลงสู่สงคราม ก็ไม่ทิ้งลีลา
อ้อย แม้เข้าสู่หีบยนต์แล้ว ก็ไม่ทิ้งรสหวาน
บัณฑิต แม้ประสบทุกข์เจียนตาย ก็ไม่ทิ้งธรรม

❖ ความตระหนี่ลวก เป็นความโง่เขลา
เหมือนขานาที่ตระหนี่ ไม่ยอมหวานพันธุ์ข้าวลงในนา
เขาเก็บพันธุ์ข้าวเปลือกไว้จนเน่าและเสีย
ไม่สามารถจะปลูกได้อีก

❖ ข้าวเปลือกที่หวานลงแล้วหนึ่งเมล็ด
ยอมให้ผลหนึ่งรวงฉันใด

ทานที่บุคคลทำแล้วก็ฉันนั้น ย่อมมีผลมาก ผลไพศาล

❖ การรวบรวมทรัพย์ไว้โดยมิได้ใช้สอยให้เป็นประโยชน์
ทรัพย์นั้นจะมีคุณแก่ตนอย่างไร

เหมือนผู้มีเครื่องประดับอันวิจิตรตระการตา
แต่หาได้ประดับไม่

เครื่องประดับนั้นจะมีประโยชน์อะไร

รังแต่จะก่อความหนักใจในการเก็บรักษา

❖ นกชื่อ “มัยหกะ” ชอบเที่ยวไปตามซอกเขาและที่ต่างๆ
มาจับต้นเลียบที่มีผลสุกแล้วร้องว่า “ของกู ของกู”
ในขณะที่มันร้องอยู่นั่นเอง

หมูนกเหล่าอื่นที่บินมากินผลเลียบตามต้องการแล้วจากไป
นกมัยหกะก็ยังคงร้องว่า “ของกู ของกู” อยู่นั่นเอง

❖ ข้อนี้ฉันใด บุคคลบางคนในโลกนี้ก็ฉันนั้น

รวบรวมสะสมทรัพย์ไว้มากมาย

แต่ไม่สงเคราะห์ญาติตามที่ควร

ทั้งมิได้ใช้สอยเองให้ผาสุก

มัวเฝ้ารักษาและภูมิใจว่า “ของเรามี ของเรามี” ดังนี้

❖ เมื่อเขาประพฤติอยู่เช่นนี้

ทรัพย์สมบัติย่อมเสียหายไป

ทรุดโทรมไปด้วยเหตุต่างๆ มากหลาย

เขาก็คงคร่ำครวญอยู่อย่างเดิมนั่นเอง

และต้องเสียใจในของที่เสียไปแล้ว

❖ จงดูกายอันเปื่อยเน่านี้เกิด มั่นอาศูร ไม่สะอาด
มีสิ่งสกปรกไหลเข้าไปไหลออกอยู่เสมอ
ถึงกระนั้นก็ตาม มันยังเป็นที่พอใจปรารถนายิ่งนัก
ของผู้ไม่รู้อาณัติจริงข้อนี้

❖ ร่างกายนี้ไม่นานนักหрокคงจะนอนทับถมแผ่นดิน
ร่างกายนี้เมื่อปราศจากวิญญาณครองแล้ว
ก็ถูกทอดทิ้งเหมือนท่อนไม้ที่ไร้ค่า
อันเขาทิ้งเสียแล้วโดยไม่ไยดี

❖ อันร่างกายนี้สะสมไว้แต่ของสกปรกโสโครก
มีสิ่งปฏิกูลไหลออกจากทวารทั้งเก้า
มีช่องหู ช่องจมูก เป็นต้น
เป็นที่อาศัยแห่งสัตว์เล็กสัตว์น้อย
เป็นป่าช้าแห่งซากสัตว์นานาชนิด
เป็นรังแห่งโรค เป็นที่เก็บมูลและกริษ

❖ อุปมาเหมือนถุงหนัง
ซึ่งบรรจุเอาสิ่งโสโครกต่างๆ เข้าไว้
แล้วซึมออกมาเสมอๆ
เจ้าของกายจึงต้องชำระล้างขัดถูวันละหลายๆ ครั้ง
เมื่อเว้นจากการชำระล้างแม้เพียงวันเดียวหรือสองวัน
กลิ่นเหม็นก็ปรากฏเป็นที่รังเกียจ
เป็นของน่าขยะแขยง

❖ ร่างกายนี้เป็นเหมือนเรือนซึ่งสร้างด้วยโครงกระดูก
มีหนังและเลือดเป็นเครื่องฉาบทา
ที่มองเห็นเปล่งปลั่งผุดผาดนั้น
เป็นแต่เพียงผิวหนังเท่านั้น
เหมือนมองเห็นความงามแห่งหีบศพ
อันวิจิตรตระการตา ผู้ไม่รู้ก็ติดในหีบศพนั้น

❖ แต่ผู้รู้เมื่อทราบว่าเป็นหีบศพ
แม้ภายนอกจะวิจิตรตระการตาเพียงไร
ก็หาพอใจยินดีไม่
เพราะทราบชัดว่าภายในแห่งหีบอันสวยงามนั้น
มีสิ่งปฏิกูลพึงรังเกียจ

อริยมรรค
ประกอบด้วยองค์แปด
เป็นทางอันประเสริฐ
สามารถทำให้บุคคลเดินไปตามทางนี้
ถึงซึ่งความสุขสงบเย็นเต็มที่
เป็นทางเดินไปสู่อมตะ

ถ้าภิกษุหรือใครๆ ก็ตาม
พึงอยู่โดยชอบ
ปฏิบัติดำเนินตามมรรคอันประเสริฐ
ประกอบด้วยองค์แปดนี้อยู่
โลกก็จะไม่พึงว่างจาก
พระอรหันต์

พุทธบริษัททั้งสี่
คือ ภิกษุ ภิกษุณี อุบาสก อุบาสิกา
ทำสักการะบูชาเรา
ด้วยเครื่องบูชาสักการะทั้งหลาย
อันเป็นอามิส
เช่น ดอกไม้ ธูป เทียน เป็นต้น
หาชื่อว่าบูชาตถาคต
ด้วยการบูชาอันยังไม่

ผู้ใดปฏิบัติตามธรรมปฏิบัติอันชอบยิ่ง
ปฏิบัติธรรมอันเหมาะสม
ผู้นั้นแลชื่อว่า
สักการะบูชาเรา
ด้วยการบูชาอันยอดเยี่ยม

สถานที่

อันเป็นเหตุให้ระลึกถึงเราก็มียุ

คือ

สถานที่ที่เราประสูติแล้ว คือลุมพินีวันสถาน
สถานที่ที่เราตั้งอาณาจักรแห่งธรรมขึ้นเป็นครั้งแรก

คือ ป่าอิสิปตนมฤคทายะ แขวงเมืองพาราณสี

สถานที่ที่เราตรัสรู้อนุตตรสัมมาโพธิญาณ
บรรลุความรู้อันประเสริฐ ทำกิเลสให้สิ้นไป
คือโพธิมณฑล ตำบลอุรุเวลาเสนานิคม
และสถานที่ที่เราจะปรีณิพพาน ณ บัดนี้

คือป่าไม้สาละ ณ นครกุสินารา

สถานที่ทั้งสี่แห่งนี้เป็นสังเวชนียสถาน

สาราณียสถานสำหรับให้ระลึกถึงเรา

และเดินตามรอยพระบาทแห่งเรา

เมื่อเราล่วงลับไปแล้ว เธอทั้งหลายอาจคิดว่า

บัดนี้พวกเธอไม่มีศาสดาแล้ว

จะฟังว่าแห้ว ไรที่ฟัง

ฟังประกาศให้ทราบโดยทั่วกันว่า

ธรรมวินัยอันใดที่เราได้แสดงแล้วบัญญัติแล้ว

ขอให้ธรรมวินัยอันนั้น

จงเป็นศาสดาของพวกเธอแทนเราต่อไป

เธอทั้งหลายจงมีธรรมวินัยเป็นที่พึ่งเกิด

อย่าได้มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย

บัดนี้

เป็นวาระสุดท้ายแห่งเราแล้ว

เราขอเตือนเธอทั้งหลายให้จำมั่นไว้ว่า

สิ่งทั้งปวงมีความเสื่อมและสิ้นไปเป็นธรรมดา

เธอทั้งหลายจงอยู่ด้วยความไม่ประมาทเกิด

คิดดูให้ดี

หลวงพ่อบัณฑิตนันทะ เล่าเรื่องให้สามเณรภาคฤดูร้อนฟัง
ที่อาศรมสัจญตา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อ ๑๔ เมษายน ๒๕๓๗

กาลครั้งหนึ่ง นานมาแล้ว ที่ประเทศญี่ปุ่น มีครอบครัวหนึ่งเป็นครอบครัวที่ยากจนมาก เพราะว่าพ่อบ้านไม่มีอริยทรัพย์ ไม่มีทรัพย์ภายใน ประพัตติตนเป็นคนเหลวไหล ชอบดื่มสุราเป็นอาจิน ชอบเล่นการพนัน ชอบไปเที่ยวไปเตร่หาความสนุกสนานเฮฮา บ้านช่องของตัวก็ไม่เอาใจใส่ ลูกเมียก็ไม่ได้ความเอาใจใส่ เป็นอยู่อย่างลำบากยากแค้น

วันหนึ่ง มีพระอาจารย์องค์หนึ่งซึ่งเป็นอาจารย์ที่ชอบจาริกไปตามที่ต่างๆ เพื่อไปพบประชาชนและช่วยเหลือเขาในการให้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องชีวิต เป็นปกติอย่างนี้ทุกวันๆ วันนั้นท่านอาจารย์ผู้นั้นก็ออกจากสำนักอันเป็นที่อยู่ เพื่อเดินทางไปสู่หมู่บ้านแห่งหนึ่ง

ขณะเดินทางไปนั้น ฝนตกหนัก ถนนชื้นแฉะด้วยโคลนตม รองเท้าที่อาจารย์ใส่นั้นทำด้วยฟางข้าว มันเก่าชำรุดทรุดโทรม เมื่อถูกน้ำฝนเข้า มันก็เปื้อยยุ่ยหลุดออกไปเรื่อย ก็นึกในใจว่า เออ...ไอ้คู่นี้มันก็รับใช้เรามานานแล้ว ควรจะหาเปลี่ยนเสียที จนกระทั่งไปถึงกระท่อมน้อยหลังหนึ่ง ก็ไปเห็นรองเท้าแขวนอยู่ข้างฝาสองสามคู่ และได้พบกับเจ้าของบ้านซึ่งเป็นผู้หญิง หน้าตาซูบซีด ไม่มีเลือดมีผาด มีลูก ๒ คน ลูกก็เป็นคนอมโรค คือฟุงป่อง ก้นปอด ผิวพรรณซูบซีดเหมือนกัน ผ่าถุงผ้าห่มก็ปะแล้วปะอีก เรียกว่า “เย็บกันจนเข็มหลง” แล้ว ไม่รู้จะเย็บตรงไหน อาจารย์ก็สงสารเอ็นดู ก็เลยถามเจ้าของบ้านว่า “ทำไมจึงอยู่กันในสภาพอย่างนี้ ไม่มีพ่อบ้านหรือ”

ทำไมจึงถามถึงเรื่องพ่อบ้าน เพราะว่าพ่อบ้านเป็นหลักของครอบครัว เป็นผู้รับผิดชอบในครอบครัว ครอบครัวจะสุขจะทุกข์ จะเสื่อม จะเจริญ ขึ้นอยู่กับพ่อบ้าน ถ้าพ่อบ้านเป็นคนรักงาน ขยัน เอาใจใส่ ครอบครัวก็สบาย ถ้าพ่อบ้านเป็นคนเกียจคร้าน เหลวไหล ประพัตติมัวในสิ่งที่เป็นความชั่ว ครอบครัวก็เป็นทุกข์ เดือดร้อนใจ ท่านจึงได้ถามอย่างนั้น

เมื่อถามอย่างนั้น แม่หญิงที่เป็นเจ้าของบ้าน สลดใจตัวเอง ก้มหน้าแล้วก็ตอบว่า “พ่อบ้านดิฉันก็มีเหมือนกันแหละเจ้าคะ แต่ว่าเขามีโรคประจำตัว” อาจารย์ก็ถามว่า “เป็นโรคอะไร” แม่หญิงก็บอกว่า “เป็นโรคไข้มา กับเป็นโรคการพนัน ดื่มเหล้าทุกวัน ไปเล่นการพนันทุกวัน” นี่โรค ๒ โรคนี้มันหนักพอสมควร ถ้าเข้าไปจับอยู่ในบ้านไหนก็มีหวังว่าจะล่มจม

อาจารย์ก็เลยถามว่า “แล้วเวลานี้ พ่อบ้านไปไหน” แม่บ้านก็บอกว่า “ไปทุกวันแหละเจ้าคะ เข้าก็ไป บางทีไม่กลับบ้าน ถ้าแพ้หนักก็ไม่กลับบ้าน

แต่ถ้าชนะบ้างก็กลับมา แต่กลับมาในสภาพที่พูดกันไม่รู้เรื่อง เพราะเมา อะอะ
โวยวาย มาถึงกินนอน ไม่ได้ถอดรองเท้าด้วยซ้ำไป เป็นสภาพที่ดิฉันอดอดเต็มที
แต่ไม่รู้จะทำอะไร เพราะว่าได้แต่งงานกันมามีลูกถึง ๒ คนแล้ว ก็ต้องทนรับ
เวรกรรมต่อไป”

อาจารย์ก็สงสาร เลยถามว่า “เอ...วันนี้จะกลับไหม” “วันนี้น่าจะกลับ
เจ้าคะเพราะไปหลายวันแล้ว” “เออ...ดีแล้ว เต๋ยฉั่นจะรอนะ รอปบพ้อบ้าน
ของเธอหน่อย” แล้วอาจารย์ก็บอกว่า “นี่สตางค์นะ เธอไปซื้อเหล้ามาครึ่งแบน
ซื้อไก่มาซีกหนึ่ง ฉั่นจะเลี้ยงพ้อบ้านของเธอหน่อย”

แม่บ้านก็นึกงุนงงสนเท่ห์ เอ...อะไร อาจารย์นี่ พ้อบ้านเราขี้เมาอยู่แล้ว
ยังจะเลี้ยงเหล้าอีก... แต่ก็ต้องทำตาม เลยเอาสตางค์นั้นไปซื้อเหล้ามาครึ่งแบน
แล้วก็ไก่ซีกหนึ่ง

อาจารย์บอกว่า “วางไว้บนโต๊ะนั่นแหละ ฉั่นไม่แตะต้องหрокของอย่าง
นี้ เพราะมันเป็นของชั่วร้าย แต่ว่าฉั่นจะเลี้ยงสามีคนดีของเธอ เธอเข้าห้อง
ไปเถอะ อย่ามานั่งตรงนี้เลย เวลาสามีมาก็อย่าออกมานะ ฉั่นจะเปิดประตูรับ
เอง” แม่บ้านก็เข้าห้องไปนอน ไม่หลับหрок จะหลับได้อย่างไร ก็พ้อบ้านไม่
กลับบ้าน กลับมาก็ขี้เมาเหลวไหลกินนอนไม่เป็นสุข พ้อบ้านที่ประพฤติชั่วนี้
เหมือนกับสร้างขุมนรกไว้ในบ้าน ทำให้คนในบ้านเดือดเนื้อร้อนใจตลอดเวลา

บ้านไหนคนประพฤติดีมันก็เป็นสวรรค์ เป็นวิมาน มีแต่ความสุขความ
สบาย บ้านไหนพ้อบ้านแม่บ้านประพฤติชั่วก็เรียกว่าเป็นบ้านนรก ลูกก็พลอย
ตกนรกไปด้วย เพราะได้รับความกระทบกระเทือนทางจิตใจ แม่บ้านก็ไปนั่ง ไม่
หลับ นั่งรอเวลา รอเวลาว่าพ้อขี้เมาจะกลับมาเมื่อไหร่

พอดึกหน่อยเลยเที่ยงคืนแล้ว มาแล้ว...ร้องเพลงมาตั้งแต่ปากตรอก
คนเราก็ออย่างนั้นแหละ เวลาเมาก็ร้องเพลง “เธอจ๊ะ เธอจ๋า...ฉั่นมาแล้ว...”
มาถึงมาตบประตูปังๆ “เมียจ๋า...มาเปิดประตูให้ฉั่นหน่อย” เมียได้ยิน ก็ไม่
ออกมา เพราะอาจารย์สั่งไว้แล้ว

อาจารย์ก็ลุกขึ้นไปเปิดประตู พ้อเจ้าประคุณก็เดินเข้ามา มาถึงเจอ
อาจารย์นั่งอยู่ ก็เลยตั้งกระทู้ถามว่า “เอ..ท่านเป็นใครนี่ ทำไมมานั่งอยู่ที่นี่”
ถามแบบคนขี้เมา ไม่ยกมือไหว้ ไม่แสดงความเคารพอะไรทั้งนั้น อาจารย์
ก็บอกว่า “เรานี่แหละคืออาจารย์กูโต มาจากเมืองเกียวโต จะไปธุระ”

แม้จะเมาลึกลับเท่าไรก็ตาม เคยได้ยินชื่ออาจารย์กูโต ว่าเป็นถึงอาจารย์
ของพระเจ้าจักรพรรดิ พอรู้ว่าอาจารย์กูโตมานั่งอยู่ในบ้านนี้ หน้าซีดเลย
หน้าซีดเหมือนกับไก่ต้ม ตกใจยืนตัวสั่นงันก อาจารย์เห็นเช่นนั้นก็บอกว่า
“ไม่ต้องตกอกตกใจหрок ฉั่นมีของดีจะเลี้ยงเธอ นั่นนะ...บนโต๊ะมีไก่มีเหล้า
เชิญตามสบาย...ฉั่นเลี้ยง”

พอได้ยินเสียงเหล้าเลี้ยงไก่ หยุคตกอกตกใจ ยกถาดลงมาวาง แล้วก็นั่ง
ขัดสมาธิเข้า มือหนึ่งถือแก้ว มือหนึ่งถือขวด รินเหล้าใส่แก้ว แล้วก็มือหนึ่ง
ถือไก่ เอาขาหนึ่งแล้วก็กัดไก่กิน ต้มเหล้า ต้มเหล้ากินไก่ กินไก่ต้มเหล้า
อยู่อย่างนั้นแหละ จนเมาแ้วไปเลย

อาจารย์นั่งดูด้วยความสังเวช แก่มา เมาแล้วก็เลยหลับ เวลาหลับก็ไม่หลับเปล่า อุตส่าห์คาบกระดุกโกไว้ด้วย จะเอากะดุกโก่ออกจากปากก็ไม่ได้เพราะว่ามันง่วง หลับไปเลย คาบโกไว้ อาจารย์ก็นึกในใจ **โฮเอีย... มันเหลือเกินละไอ้พ่อนี้ เอ้า...ไม่เป็นไร เข้าค่อยพูดกัน** แล้วอาจารย์ก็นั่งทำสมาธิอยู่ตลอดเวลา

จนกระทั่งเช้า อาจารย์ก็เข้าไปหลังบ้าน ไปล้างหน้าเรียบร้อย ก็มานั่งต่อไป เจ้าขี้เมาคนนั้นก็ตื่นสายหน่อย พอตื่นขึ้นก็เห็นอาจารย์ยังนั่งอยู่ แต่สร้างเมาแล้ว ก็เลยเข้าห้องอาบน้ำล้างหน้าล้างตา แล้วออกมาหาอาจารย์

อาจารย์ก็บอกว่า “เออ...ฉันจะไปแล้วนะ ฉันจะไปแล้ว แต่ว่าก่อนที่ฉันจะไป ฉันจะฝากอะไรไว้ให้เธอสักหน่อย ฝากไว้ให้เธอคิดในชีวิตประจำวัน **สัก ๒-๓ คำฟังให้ดีนะ**” นายคนนั้นก็นั่งสงบ ฟังอาจารย์สั่ง

อาจารย์บอกว่า “**คิดดูให้ดี...คิดดูให้ดี... ร่างกายนี้มันเปลี่ยนแปลงไปสู่ความแตกดับทุกลมหายใจเข้าออก ถ้าเราไม่ใช้มันให้เป็นประโยชน์ แล้วมันจะมีค่าที่ตรงไหน!**” เป็นคำพูดสั้นๆ แต่กระเทือนใจมากที่สุดทีเดียว พูดแล้วอาจารย์ลุกขึ้น “**เออละ...ฉันจะไปละนะ คิดดูให้ดีนะ**”

นายขี้เมาคนนั้นก็บอกว่า “อาจารย์ครับ ผมจะไปส่งอาจารย์ด้วย” อาจารย์ไม่ว่าอะไร เดินตามหลังอาจารย์ไป อาจารย์เดินเงียบไม่พูดไม่รบกวนสมาธิเขา ให้เขาได้คิด เขาเดินตามหลังอาจารย์ไปก็คิดไป

พอไปได้สักกิโล อาจารย์หันมาบอกว่า “พอแล้ว กลับบ้านเถอะ ลูกเต้าเขาคิดถึง” นายนั้นก็บอกว่า “ไม่พอ ส่งเพียงเท่านั้นไม่พอ ผมจะไปกับอาจารย์อีก” เอ้า...ไม่ว่าอะไร ไปก็ไป เดินไปต่อไป ไปถึง ๑๐ กิโลเมตร อาจารย์ก็หันบอกว่า “เออ...ไกลมากแล้ว กลับบ้านเถอะ ไปอยู่กับลูกกับเมียต่อไป”

เขากลับตอบว่า “อาจารย์ครับ ผมคิดมาตลอดทาง ถึงคำพูดของอาจารย์ที่ว่า **“คิดดูให้ดี...คิดดูให้ดี... ร่างกายนี้มันเปลี่ยนแปลงไปสู่ความแตกดับทุกลมหายใจเข้าออก ถ้าเราไม่ใช้มันให้เป็นประโยชน์ แล้วมันจะมีค่าตรงไหน”** นี่ผมคิดมาก แล้วผมคิดถึงข้างหลังที่ผ่านมามา ผมไม่ได้เรื่องเลย เป็นคนขี้เมา เป็นนักการพนันเหลวไหล ครอบครัวยังไม่ได้มีความสุขจากผม ผมทำแต่ความทุกข์ให้แก่เขา ชีวิตที่ผ่านมาฉันมันแสนสกปรก น่าสะอิดสะเอียน ผมเดินตามหลังอาจารย์ ก็คิดมาตลอดทาง เบื่อเต็มที่แล้ว เบื่อชีวิตแบบที่เป็นมา”

อาจารย์ก็เลยถามว่า “แล้วเธอคิดอย่างไรละ” “ผมจะไปบวชเสียกับอาจารย์ด้วย” ...“บวชทำไม”... “บวชเพื่อศึกษาเพื่อปฏิบัติ ทำชีวิตให้มันผ่องใสขึ้น จะได้ทำประโยชน์ต่อไป”

เขาก็เลยไปกับอาจารย์ จนถึงสำนักอาจารย์ที่เมืองเกียวโต ก็เลยบวชบวชแล้วก็ไม่เหลวไหล เอาจริงเอาจัง เอาจริงเอาจังจนมีความรู้ความสามารถ กลายเป็นนักสอนเหมือนกับอาจารย์กูด

ภาพ : ฝีมือ ศศ.สุวัฒน์ แสนชัยรัตน์

ความชั่วไม่ทำลายเสียเลยเป็นดี ทำแล้วย่อมเดือดร้อนภายหลัง
มาทำความดีกันดีกว่า ทำแล้วไม่เดือดร้อน
พึงรีบเร่งกระทำความดี และป้องกันจิตจากความชั่ว
เพราะเมื่อกระทำความดีเข้าไป
ใจจะกลับยินดีในความชั่ว

ฟังประกาศให้ทราบโดยทั่วกันว่า
ธรรมวินัยอันใดที่เราได้แสดงแล้วบัญญัติแล้ว
ขอให้ธรรมวินัยอันนั้น
จงเป็นศาสดาของพวกเธอแทนเราต่อไป
เธอทั้งหลายจงมีธรรมวินัยเป็นที่พึ่งเถิด
อย่าได้มีสิ่งอื่นเป็นที่พึ่งเลย

ภาพ :ฝีมือ ศศ.สุวัฒน์ แสนขัติยรัตน์

บัดนี้..เป็นวาระสุดท้ายแห่งเราแล้ว
เราขอเตือนเธอทั้งหลายให้จำมั่นไว้ว่า
สิ่งทั้งปวงมีความเสื่อมและสิ้นไปเป็นธรรมดา
เธอทั้งหลาย
จงอยู่ด้วยความไม่ประมาทเถิด

— บัณฑิตพุทธโฆษาจารย์ —

ภาพ : ฝีมือ ผศ.สุวัฒน์ แสนขัติยรัตน์

อย่าประพฤตีสั่งเลวทราม อย่าอยู่ด้วยความประมาท
อย่ายึดถือความเห็นผิด อย่าทำตนเป็นคนรกโลก
ลุกขึ้นเถิด จงประพฤติสุจริตธรรม
เพราะผู้ประพฤติธรรมย่อมอยู่เป็นสุข
ทั้งในโลกนี้และโลกหน้า

คาถาพุทธศาสนสุภาษิต เพื่อความไม่ประมาทในชีวิต

คัดเฉพาะคำแปล หมวดที่หนึ่ง-สอง จากหนังสือ“ธรรมเกียร” เล่มสี่
รวบรวมเรียบเรียงโดย พระธรรมวิสุทธิกวี วัดโสมนัสวรวิหาร

หมวดที่หนึ่ง
- ตอนที่หนึ่ง -

๑. ภูเขาทั้งหลายล้วนด้วยศิลาอันไพบลูย์ สูงจดฟ้า, ฟิงกลีบดสัตว์
มาโดยรอบ แม้นใด.
๒. ความแก่และความตาย, ย่อมครอบงำสัตว์ทั้งหลาย, คือ กษัตริย์
พราหมณ์ พ่อค้า กรรมกร, คนจัณฑาล และคนเข็ญใจ ฉะนั้น.
๓. ความแก่และความตาย, ไม่เว้นใครๆ เลย, ย่อมครอบงำสัตว์
ทั้งปวงทีเดียว, ในความตายนั้น, ยุทธภูมิแห่งกองทัพข้างย่อมไม่มี,
ยุทธภูมิแห่งกองทัพรบและกองทัพคนเดินเท้าย่อมไม่มี.
๔. อนึ่ง ใครๆ ไม่อาจจะเอาชนะความแก่และความตายนั้นได้ด้วย
เวทมนต์คาถา, ด้วยการสู้รบหรือด้วยทรัพย์, เพราะเหตุนั้นแล, คนผู้
เป็นบัณฑิตเมื่อเห็นประโยชน์ของตน, เป็นผู้มีความปัญญา ควรปลุกศรัทธา
ให้มั่นคง, ในพระพุทธเจ้า ในพระธรรม และในพระสงฆ์.
๕. ผู้ใดประพฤดิธรรม ด้วยกาย วาจา หรือด้วยใจ, บัณฑิตทั้งหลาย
ย่อมสรรเสริญผู้นั้นในโลกนี้ทีเดียว, เขาครั้นตายไปแล้ว, ย่อมปราโมทย์
บันเทิงในสรวงสวรรค์, ดังนี้แล.

- ตอนที่สอง -

๖. สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงหนอ, มีอันเกิดขึ้นและเสื่อมไปเป็น
ธรรมดา, เกิดขึ้นแล้วย่อมดับไป, ความระงับสังขารเหล่านั้นเสียได้
เป็นสุข.
๗. สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงกำลังตายอยู่ด้วย, ตายไปแล้วด้วย, จักตาย
ต่อไปด้วย, เราก็จักตายอย่างนั้นเหมือนกัน, ความสงสัยในการตายนี้
ไม่มีแก่เรา.
๘. ด้วยว่า, ธรรมและอธรรมทั้งสอง, มีผลไม่เหมือนกัน, อธรรม
นำไปสู่นรก, ส่วนธรรมนำไปสู่สุคติ.
๙. ความชั่วที่บุคคลใดทำด้วยตน, บุคคลนั้นย่อมเศร้าหมองด้วย
ตน, ความชั่วที่บุคคลใดไม่กระทำด้วยตน, บุคคลนั้นย่อมบริสุทธิ์ด้วย
ตนแท้.

ความบริสุทธิ์และความไม่บริสุทธิ์เป็นของเฉพาะตน, คนอื่นจะทำให้คนอื่นบริสุทธิ์ไม่ได้, ดังนี้แล.

- ตอนที่สาม -

๑๐. ร่างกายนี้ไม่นานหนอ, จักปราศจากวิญญานอันบุคคลทอดทิ้งไว้, นอนทับแผ่นดิน, ราวกะทอนพื้นไม่มีประโยชน์.

๑๑. จะมีความร่าเริงอะไรกัน จะเพลิดเพลिनอะไรกันเล่า, ในเมื่อโลกคือหมุ่สัตว์, ถูกไฟคือ รากะ โทสะ โมหะ เผลลลัญญอยู่เป็นนิตย์, ท่านทั้งหลายถูกความมืด (คืออวิชชา) หุ้มห่อไว้แล้ว, ทำไมจึงไม่รีบแสวงหาพระที่ปเลา.

๑๒. ควรรีบทำความเพียรเสียในวันนี้ทีเดียว, ใครเล่าจะรู้ว่าความตายจะมีมาในวันพรุ่งนี้, เพราะว่าเราจะผัดเพี้ยนต่อพญามัจจุราช, ผู้มีเสนาใหญ่ (มีอำนาจมาก) นั้น ไม่ได้เลย.

๑๓. ก็ชีวิตของผู้เห็นความเกิดและความเสื่อมไปของนามรูป, แม้เป็นอยู่เพียงวันเดียว, ก็ยังประเสริฐกว่าผู้ไม่เห็นความเกิดและความเสื่อมไปของนามรูป, แม้จะมีชีวิตอยู่ถึงร้อยปี, ดังนี้แล.

- ตอนที่สี่ -

๑๔. พวกคนผู้ทำบาปย่อมไปยังนรก, ส่วนพวกคนผู้ทำบุญ ย่อมไปสุคติ, เพราะเหตุนั้น, บุคคลพึงทำกรรมอันงามคือกุศล, สังสมไว้เป็นกำลังในเบื้องหน้า.

เพราะว่า บุญทั้งหลาย, ย่อมเป็นที่พึงของสัตว์ทั้งหลายในโลกหน้า.

๑๕. ก็ชีวิตของผู้มีศีล มีจิตมั่นคง, แม้เป็นอยู่เพียงวันเดียว, ก็ย่อมประเสริฐกว่าคนไม่มีศีล, ซึ่งมีจิตไม่มั่นคง แม้จะมีชีวิตอยู่ถึงร้อยปี.

๑๖. พระธรรมแลย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม, พระธรรมที่บุคคลประพฤติดีแล้ว ย่อมนำความสุขมาให้, ข้อนี้เป็นอานิสงส์ของพระธรรมที่ประพฤติดีแล้ว, ผู้ประพฤติธรรมเป็นประจำย่อมไม่ไปทุกข์.

๑๗. การไม่ทำบาปทั้งปวง, การบำเพ็ญกุศลให้บริบูรณ์, การชำระจิตของตนให้ผ่องใส, ทั้ง ๓ อย่างนี้เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย, ดังนี้แล.

หมวดที่สอง

- ตอนที่หนึ่ง -

๑๘. วันคืนย่อมล่วงไป, ชีวิตย่อมหมดเข้าไป, ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายย่อมสิ้นไป, เหมือนน้ำในลำธารย่อมเหือดแห้งไปฉะนั้น.

๑๙. โอ สังขารทั้งหลายไม่เที่ยงแท้, เป็นไปในกาลทั้ง ๓, ไม่ดำรงอยู่ได้, สังขารทั้งปวงเป็นไปชั่วคราว แปรไปตามสมัย, สังขารเหล่านั้นมีแล้วๆ ก็ไม่มี.

๒๐. สัตว์ทั้งหลายทั้งสิ้นจักตาย, เพราะชีวิตมีความตายเป็นที่สุด, แม้อยู่ได้ถึงชราก็ต้องตาย, เพราะสัตว์ทั้งหลายมีอย่างนี้เป็นธรรมดา.

๒๑. ทั้งเด็กทั้งผู้ใหญ่, ทั้งคนเขลาทั้งคนฉลาด, ล้วนไปสู่อำนาจของความตายทั้งสิ้น, มีความตายรออยู่เบื้องหน้าด้วยกันทุกคน.

๒๒. อายุของมนุษย์ทั้งหลายน้อยนัก, สัปบุรุษไม่ควรดูหมิ่นอายุน้อยนั้น, ควรประพฤติดนเหมือนคนมีศีรษะถูกไฟไหม้, เพราะความตายจะไม่มาถึงย่อมไม่มี, ดังนี้แล.

- ตอนที่สอง -

๒๓. ตนแลเป็นที่พึ่งของตน, ผู้อื่นใครเล่าจะเป็นที่พึ่งได้, เมื่อรู้ว่าสิ่งใดเป็นประโยชน์แก่ตน, บุคคลควรชวนชววยรีบทำสิ่งนั้นทันที.

๒๔. ความกตัญญูกตเวที, เป็นพื้นใจของคนดีทั้งหลาย, ผู้มีนิสัยซื่อตรงย่อมไม่ทอดถอย, แม้ต้องทำกิจในที่ลับหลัง.

๒๕. ความชั่วยังไม่ให้ผลเพียงใด, คนเขลาย่อมสำคัญความชั่วว่าเหมือนน้ำผึ้งเพียงนั้น, ก็ความชั่วย่อมให้ผลเมื่อใด, เขาย่อมได้รับทุกข์เมื่อนั้น.

๒๖. สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงจักต้องตาย, เพราะชีวิตมีความตายเป็นที่สุด, สัตว์ทั้งหลายผู้เข้าถึงผลแห่งบุญและบาป, จักไปตามกรรม, ดังนี้แล.

- ตอนที่สาม -

๒๗. ไม่ควรนำคำหยาบคายของผู้อื่นมาไว้ในใจตน, ไม่ควรตรวจดูงานของผู้อื่นว่าทำแล้วและยังไม่ได้ทำ, พึงตรวจดูการงานของตนเท่านั้นว่าทำแล้วและยังไม่ได้ทำ.

๒๘. พึงชนะคนโกรธด้วยความไม่โกรธ, พึงชนะคนชั่วด้วยความดี, พึงชนะคนตระหนี่ด้วยการให้, พึงชนะคนพูดเหลวไหลด้วยคำจริง.

๒๙. ญาติมิตรและสหายทั้งหลาย, เห็นผู้ที่จากกันไปนานแล้วกลับมา, โดยความสวัสดิแต่ที่ไกล, ย่อมชื่นชมยินดีผู้นั้น ซึ่งมาถึงแล้วฉันใด

๓๐. บุญทั้งหลายย่อมต้อนรับแม้บุคคลผู้ทำบุญไว้แล้ว, ซึ่งจากโลกนี้ไปสู่โลกหน้า, เหมือนหมู่ญาติต้อนรับญาติที่รักผู้กลับมาถึงแล้วฉะนั้น, ดังนี้แล.

๓๑. ความแก่และความตาย ย่อมครอบงำสัตว์ทั้งหลาย, คือ กษัตริย์ พราหมณ์ พ่อค้า กรรมกร คนจัณฑาล และคนเข็ญใจ.
๓๒. ภาชนะดินทั้งหลายที่นายช่างหม้อทำแล้วทั้งหมด, ล้วนมีความแตกเป็นที่สุด แม้ฉันใด, ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายก็ฉันนั้น.
๓๓. วันคืนย่อมล่วงไป, ชีวิตย่อมหมดเข้าไป, ชีวิตของสัตว์ทั้งหลายย่อมสิ้นไป, เหมือนน้ำในลำธารย่อมเหือดแห้งไปจะนั้น.
๓๔. ท่านจะดูเถิด, เมื่อหมู่ญาติของคนทั้งหลายผู้จะต้องตาย, กำลังแลดูอยู่ รำพันอยู่โดยประการต่างๆ, คนผู้จะต้องตายผู้เดียวเท่านั้น ถูกความตายนำไป, เหมือนโคที่จะถูกฆ่าถูกนำไปตัวเดียวจะนั้น.
๓๕. หวังน้ำที่เต็มฝั่ง ย่อมทำทะเลให้เต็มได้ ฉันใด, หานที่อุทิศให้แล้วแต่โลกนี้, ย่อมสำเร็จประโยชน์แก่ผู้ล่วงลับไปแล้วฉันนั้น.
๓๖. เพราะเหตุนั้น, บุคคลพึงทำกรรมอันงาม คือกุศล, สังสมไว้เป็นกำลังในเบื้องหน้า, เพราะว่าบุญทั้งหลาย, ย่อมเป็นที่พึ่งของสัตว์ทั้งหลายในโลกหน้า, ดังนี้แล.

สัตว์ทั้งหลาย มีความตายเป็นที่สุด

พระพุทธองค์ ทรงสอน ไว้ตอนหนึ่ง
ช่างซาบซึ้ง ประทับจิต คิดเสมอ
ทุกข์อย่างเท่า ก้าวไป ไม่เปลอเรือ
ภาวนา อยู่เสมอ ว่า “ใกล้ตาย”
ประหนึ่งเขา จูงโค สู่ที่ฆ่า
ยิ่งใกล้เข้า ใกล้เข้ามา น่าใจหาย
น้ำตาโค ไหลนอง ต้องดินทราย
ทรมทรม เพื่อชีวิต อนิจจา
สัตว์ทั้งหลาย มีความตาย เป็นที่สุด
ยึดสมมุติ ยุคกันใหญ่ ทำไมหนา
หยุดสักนิด แล้วคิด พิจารณา
มรณา แล้วทุกสิ่ง ต้องทิ้งวาง
นั่น“ของเขา” นี่“ของเรา” เหลาหรือนี่
มันมีจริง อะไร ในโลกกว้าง
ปลงเสียเถิด เกิดสุข ทุกๆ ทาง
“ไตรลักษณ์”วาง ใกล้จิต คิดให้ดี

พุทธศรี เจริญพงศ์

หมอน้าแตก

จาก“พระไตรปิฎกฉบับเซ็น” รวบรวมเรียบเรียงโดย ธรรมรักษา

ในอดีตกาลนานมาแล้วมีชื่อนายอยู่ครอบครัวหนึ่งประกอบด้วยพ่อ, แม่, ลูกชาย, ลูกสะใภ้, ลูกสาว และคนใช้ ทุกคนในครอบครัวนี้ต่างเจริญมรณานุสติอย่างเคร่งครัดเป็นประจำเสมอมาได้ขาด

วันหนึ่ง สองพ่อลูกได้ไปไถนาแต่เข้าตามปกติ พอตกสาย ลูกชายก็ถูกงูพิษกัดถึงแก่ความตายในทันที พ่อจึงได้อุ้มร่างของลูกชายไปนอนไว้บนคันนาเอาผ้าคลุมไว้ แล้วแกก็ไถนาไปตามปกติ เหมือนว่าไม่มีอะไรเกิดขึ้นอย่างนั้นแหละ

เมื่อมีเพื่อนบ้านผ่านมาและจะเข้าไปในหมู่บ้าน เขาจึงสั่งไปว่า “นี่พ่อคุณ! ช่วยกรุณาบอกแม่บ้านของผมด้วยว่า กลางวันวันนี้ขอให้จัดอาหารมาส่งผมเพียงคนเดียว และบอกให้คนในบ้านมากันในหมัดทุกคน” พอสั่งเสร็จ เขาก็ไถนาต่อไป

ฝ่ายแม่บ้านและทุกคนในครอบครัว เมื่อได้รับคำบอกเล่าเช่นนั้น ก็รู้ได้ทันทีว่ามีอะไรเกิดขึ้นกับลูกชาย ทุกคนจึงเตรียมนั่งขาวห่มขาว แล้วเดินทางมายังนาพร้อมกัน โดยไม่มีใครร้องไห้เศร้าโศกเลย เมื่อมาถึงก็ช่วยกันหาพินมากองไว้ และยกศพขึ้นทำการเผออย่างง่าย ๆ โดยไม่มีพิธีรีตองแต่อย่างใด

ขณะที่ไฟกำลังไหม้ศพอยู่นั้น มีชาวบ้านมามุงดูกันมาก และต่างก็แปลกใจไปตามๆ กันว่า ชายคนที่ตายเป็นอะไรกับพวกที่กำลังช่วยทำการเผออยู่ เพราะถ้าเป็นญาติก็ต้องมีการร้องไห้เสียใจกันบ้าง แต่นี่ไม่มีเลย! บางคนอดใจไว้ไม่ได้จึงถามขึ้นว่า “ขอโทษเถอะ! ชายผู้ตายเป็นอะไรกับท่านทั้ง ๕ หรือ ?”

“เป็นลูกชายคนเดียวของผมครับ” ชายผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวตอบ ต่อมาแม่ของผู้ตายก็ตอบ ต่อมาก็เมีย, น้องสาว และคนใช้ ได้ตอบกันตามลำดับ

“ก็เมื่อเป็นญาติของท่านแล้ว เหตุไฉนพวกท่านจึงไม่ร้องไห้อาลัย เศร้าโศกถึงเขาผู้จากไปเหมือนชาวบ้านทั่วๆ ไปเล่า?”

“ท่านทั้งหลาย!” ผู้เป็นพ่อกล่าวขึ้นด้วยเสียงปรกติ “อันว่าลูกชายของผมเขาจากไปและทิ้งร่างไว้เหมือนงูทิ้งคราบ การร้องไห้ คร่ำครวญถึงคราบงูไม่มีประโยชน์อันใด การเศร้าโศกถึงคนที่ตายไปแล้วไม่เกิดประโยชน์อันใด ฉะนั้น”

“ท่านทั้งหลาย!” ผู้เป็นแม่คนตายกล่าวขึ้น “ลูกชายของดิฉันนี้เมื่อเขาเกิดในท้องของดิฉัน เขาก็มาเอง ไม่มีใครเชื่อเชิญ เมื่อเขาจากไปเขาก็มิได้บอกลา ดิฉันจึงไม่อาลัยถึงเขา”

“ท่านทั้งหลาย!” น้องสาวผู้ตายกล่าว “ถ้าดิฉันจะร้องไห้จนผ่ายผอมหรือร้องไห้จนน้ำตาเป็นสายเลือด พี่ชายของดิฉันก็คงไม่พ้นกลับคืนมาเป็นแน่”

“ท่านทั้งหลาย!” ภรรยาผู้ตายกล่าว “ฉันเชื่อว่าสามีที่ดีใครๆ ก็ย่อมรัก และห่วงหาเป็นธรรมดา แต่เด็กแม้จะร้องให้อาพาพระจันทร์บนท้องฟ้าย่อมไม่ได้ ฉันใด การที่ดิฉันจะร้องให้ เพื่อให้ผัวกลับพินคินมา ก็ย่อมจะไม่ได้ฉันนั้นเหมือนกัน”

“ท่านผู้เจริญทั้งหลาย!” คนใช้กล่าวบ้าง “หม้อ(ดิน)ใส่น้ำที่แตกแล้ว ย่อมเชื่อมให้สนิทดังเดิมไม่ได้ ฉันใด การที่ดิฉันจะเศร้าโศก, ปรีทนาการ, ร่ำไห้ ถึงนายที่ตายจากไปแล้ว เพื่อให้พินกลับคืนมาดังเดิมก็ย่อมมิได้ฉันนั้น ด้วยเหตุนี้ดิฉันจึงไม่เศร้าโศกเสียใจ”

การระลึกถึงความตายอยู่เสมอๆ ที่เรียกว่า “เจริญมรณานุสติ” เป็นประจำนั้น ย่อมมีคุณประโยชน์หรืออานิสงส์มหาศาล ยากที่จะหาอะไรมาเปรียบเทียบได้

ผู้ที่เจริญมรณานุสติเป็นนิตย์ ย่อมเป็นผู้ไม่ประมาทหัวเมาในชีวิต ในความเป็นหนุ่มสาว และในความไม่มีโรค

ระลึกถึงความตาย

ส ข า ย นั ก

ระลึกถึง ความตาย สบายนัก
มันหักรัก หักหลง ในสงสาร
บรรเทามืด โมหันธ์ อันธการ
ทำให้หาญ หายสะดุ้ง ไม่ยุ่งใจ
เราจะต้อง รบรับ กับมัจจุราช
ไม่แคล้วคลาด มันคง อย่าสงสัย
รีบเตรียมตัว ไว้ก่อน ไม่ร้อนใจ
มาเมื่อไร เราก็รบ ไม่หลบนา
ถึงกายแพ้ แต่ใจ เราไม่แพ้
ใจไม่แก่ เจ็บ ตาย ตามกายหนา
กายนี้มัน จะเนา เราก็กลา
ไปสวรรค์ ชั้นฟ้า นิพพานเอย

พระศาสนโสภณ (แจ่ม จตุตสโล)

รถมันอยู่ตรงไหน

จากปาฐกถาธรรมของ ปัญญานันท์ภิกขุ - ๑๔ สิงหาคม ๒๕๖๖

เมื่อพระมหาลีที่รักของพระเจ้าปเสนทิโกศล ถึงแก่สวรรคต พระองค์ทรงเศร้าโศกเสียพระทัยมากไม่เป็นอันทำอะไรไม่ออกสั่งงานสั่งการ อยู่แต่ในห้องเศร้าใจระทมใจ พระพุทธองค์ก็เสด็จไปเยี่ยม แต่ไม่ขึ้นไปบนตำหนัก ไปอยู่ในโรงรถ

โรงรถสมัยก่อนไม่เหมือนโรงรถสมัยนี้ที่เขาเก็บรถสวยๆ โรงรถสมัยก่อนคล้ายกับพิพิธภัณฑสถาน รถสมัยก่อนทำด้วยไม้แกะสลักสวยงาม เติ้มด้วยผ้าคู่หรือว่าผ้าเดี่ยว พระราชาประทับนั่ง สารลิกก็ขับไป รถเหล่านั้นมันเก่า เพราะว่าเก็บไว้เป็นเวลานาน

พระองค์ไปอยู่ที่นั่น ไปอยู่ที่นั่นเพื่ออะไร เพื่อหาแบบสาริตชีวิตให้แก่พระเจ้าปเสนทิโกศล

มหาดเล็กไปกราบทูลว่า “พระผู้มีพระภาคเสด็จมา” พระราชาก็ถามว่า “เวลานี้อยู่ที่ไหน?” บอกว่า “อยู่ในโรงรถ”

“ทำไมจึงอยู่ในโรงรถ ที่เก็บรถไม่สมพระเกียรติของพระผู้มีพระภาคไม่ได้! เราจะต้องไปอัญเชิญพระองค์ขึ้นมาบนตำหนัก”

แล้วพระองค์ก็ไปเฝ้า พอไปเฝ้าก็ทูลว่า ขออัญเชิญพระผู้มีพระภาคเจ้าไปประทับบนตำหนัก ขออัญเชิญพระผู้มีพระภาคเจ้า ไปประทับบนตำหนัก

ท่านก็บอกว่า ที่นี้ก็สบายดีแล้ว ได้ดูรถทั้งหลายเหล่านั้นด้วยว่ามันมีมากมายหลายคัน ก็เลยชวนพระเจ้าปเสนทิโกศลดูรถด้วยกัน แล้วก็ถามว่า “รถคันนี้สร้างสมัยไหน..” “คันนี้เก่าแก่มาก สร้างตั้งแต่สมัยพระเจ้าปู่” แล้วก็ขึ้นรถเก่า คันต่อมา “สมัยเสด็จพ่อ” ว่ากันไปตามลำดับ

แล้วก็ซักถามเรื่องรถ ชี้ลงไปว่า “รถ” นี่มันอยู่ตรงไหน ชี้เพื่อให้เห็นว่าสิ่งทั้งหลายมันปรุงแต่งไม่มีเนื้อแท้ ชี้ไปที่ล้อ นี่เรียกว่า “ล้อ”, นั่น “ตัวถัง”, นั่นเรียกว่า “ก่า” นี่เรียกว่า “กง” เรียกอะไรต่ออะไรไป

เมื่อเป็นส่วนๆ แล้ว คำว่า “รถ” มันอยู่ตรงไหน

พระเจ้าปเสนฯ ว่า “รถ” ก็รวมสิ่งเหล่านี้เข้า จึงเป็นรถขึ้นมา

ถ้าถอดสิ่งเหล่านี้ออกหมด “รถ” จะมีหรือไม่

พระเจ้าปเสนฯ ก็ตอบว่า รถมันก็ไม่มี เพราะคำว่า “รถ” เกิดจากการผสมของส่วนต่างๆ ที่เอามาคุมกันเข้า

พระองค์ก็บอกว่า “รถ” จริงๆ มันก็ไม่มี มีแต่เรื่อง “สมมุติ” เท่านั้น ร่างกายคนเรานี้เป็นอย่างไร ถามให้ตอบเป็นเรื่องๆ ไป เพื่อให้เกิดปัญญา พระเจ้าปเสนฯ ก็เข้าใจเรื่องว่า สิ่งทั้งหลายล้วนแต่เป็นของผสม ไม่มีเนื้อแท้ มันทรงตัวอยู่ได้ เมื่อส่วนผสมพร้อมเพรียง ถ้าส่วนผสมขาดตกบกพร่อง มันก็ทรงตัวอยู่ไม่ได้

รถที่เราใช้ มันต้องมีไฟมีน้ำมัน ถ้าว่า ไฟไม่ดี แบตเตอรี่ไม่ดี สตาร์ทไม่ติด หรือว่าน้ำมันมี แต่วามันล้นไป เขาเรียกว่ามันท่วมไป พอท่วม มันก็สตาร์ทไม่ติดเหมือนกัน มันขาดส่วนผสม รถนั้นก็ขาดประสิทธิภาพ ไม่สามารถวิ่งไปไหนมาไหนได้ พอมันวิ่งไม่ได้ เราพูดว่าอย่างไร เราพูดว่า“รถตาย” วังๆ ไปมันหยุดก็ก เพื่อนถาม “เป็นอะไร...” “รถมันตายวีย์” มันตายเพราะอะไร เพราะส่วนประกอบมันไม่พร้อม ไม่สมบูรณ์ มันก็ตายไป

คนเราก็เหมือนกัน เมื่อส่วนประกอบขาดตกบกพร่อง ก็ต้องตาย ความตายเป็นเรื่องธรรมดา ทุกคนจะต้องเป็นอย่างนั้น พระเจ้าปู่ตายไปแล้ว พระเจ้าย่าตายไปแล้ว เจ้าพ่อเจ้าแม่ตายไปแล้ว พระองค์ก็จะเป็นเหมือนกัน จะต้องถึงเข้าสักวันหนึ่ง

เมื่อพูดไปพูดมา มันก็โผล่ขึ้นในใจของพระเจ้าปเสนทิโกศล ว่า อ้อ! เจ้าความตายนี่มันเป็นเรื่องธรรมดา ก็เลยไม่ทุกข์เรื่องที่ว่าพระนางมัลลิกาสวรรคต ความเดือดร้อนใจก็เลยคลายไป

พระผู้มีพระภาคไปแนะวิธีให้ ให้คิดเอาเอง แล้วเกิดความรู้ความเข้าใจชัดเจนแจ่มแจ้ง

นี่แหละคือ วิธีการของพระพุทธเจ้า คือชี้แนะชักจูงโน้มน้อมจิตใจให้เกิดปัญญาไม่มีการบังคับให้เชื่อ

พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา วิธีการของพระพุทธเจ้าคือวิธีการเพาะให้เกิดปัญญา ให้รู้จักคิด รู้จักอ่าน รู้จักค้นคว้าในสิ่งทั้งหลาย เพื่อให้เกิดความเข้าใจชัดเจนแจ่มแจ้งในเรื่องนั้น

ด บ ล ี ๗ ข ๑ ๕

อนิจจา วต สงขารรา

“สิ่งที่เหตุ ประจัน มาไม่เที่ยงหนอ!”

อุปาท วยธมฺมิโน ; พอ

เกิดแล้วก็ แปรไป เป็นธรรมดา

อุปปชฺชิตวา นิรุชฺฌนติ

มันเกิด,ผลิ แล้วก็ดับ ลับต่อหน้า

เป็นเช่นนั้น เวียนวัฏฏ์ อยู่อัตรา

ใครจะว่า วอนอย่างไร ไม่ฟังกัน

เตสํ รูปสโม สุโข; แปล

ว่าสุขแท้ คือสงบ การปรุงแต่งนั้น

ไม่ปรุงแต่ง ตัวตนอะไร สักสิ่งอัน

ชีวิตดับ หรือไม่นั้น ไม่เป็นประมาณ ๗

พุทธทาสภิกขุ

เมล็ดผักกาดขุบชีวิต

จาก“พระไตรปิฎกฉบับเซ็น” รวบรวมเรียบเรียงโดย ธรรมรักษา

สมัยหนึ่ง พระพุทธเจ้าประทับอยู่ ณ พระเชตวัน กรุงสาวัตถี ครั้งนั้น บุตรของนางกิสาโคตมี ซึ่งกำลังน่ารักน่าเอ็นดูได้ตายลง นางกิสาเสียใจแทบเป็นบ้า เพราะนางมีลูกคนเดียว

นางได้อุ้มลูกน้อยผู้ไร้วิญญาณไปบ้านโน้นเรือนนี้ ขอให้ชาวบ้านช่วยรักษาลูกนางให้ฟื้นคืนมา

ชาวบ้านหลายคนก็มีความสงสารหัวอกของแม่ แต่ก็สุดที่ใครๆจะช่วยนางได้ จึงแนะนำให้นางไปหาพระพุทธเจ้า นางจึงอุ้มร่างของลูกน้อยผู้สิ้นลมไว้แนบอก แล้วรีบวิ่งไปยังสำนักพระเชตวันซึ่งขณะนั้นพระพุทธเจ้ากำลังทรงแสดงธรรมอยู่

นางกิสาคูมีหนานองด้วยน้ำตา ยืนแขนทั้งสองที่รองรับร่างของลูกน้อยไว้ไปทางพระพุทธเจ้า พรั่งพุดด้วยเสียงสั่นแกมสะอื้นว่า “ท่านเจ้าข้า...โปรดช่วยขุบชีวิตลูกน้อยของดิฉันให้ฟื้นคืนชีพขึ้นมาด้วยเถิดพระเจ้าข้า....”

“กิสาโคตมี! เธอจงไปหาเมล็ดพันธุ์ผักกาดในบ้านที่ไม่มีคนเคยตายเลย มาสักหยิบมือ แล้วเราจะประกอบยาขุบชีวิตลูกของเธอให้”

นางได้อุ้มลูกไว้แนบอก รีบวิ่งเข้าไปในหมู่บ้าน ถามหาเมล็ดพันธุ์ผักกาด แทบทุกเรือนก็บอกว่าเมล็ดผักกาดมี แต่พอถามถึงว่า “ที่บ้านนี้เคยมีคนตายบ้างไหม?” ทุกบ้านก็ตอบตรงกันว่า“เคย” ไม่พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย ก็เป็นผัวเมีย ลูก หลาน ฯลฯ

นางกิสาตระเวนหาตั้งแต่เช้าถึงเย็น จนลูกเหม็นเน่าก็ไม่ได้เมล็ดผักกาดแม้แต่เมล็ดเดียว จึงต้องกลับมาเฝ้าพระพุทธเจ้าด้วยความผิดหวัง

พระพุทธเจ้าได้ทรงให้สตินางว่า **“กิสาเอ๋ย! อนิจจธรรมนี้มีใช้ธรรมเฉพาะบ้าน มีใช้ธรรมเฉพาะนิคม มีใช้ธรรมเฉพาะสกุลเดียว แต่เป็นธรรมของโลกทั้งปวงพร้อมทั้งเทวโลกฯ”** หมายความว่า เรื่องความตายเป็นเรื่องสาธารณะทั่วไป มีใช้ว่าบ้านนี้ตาย บ้านโน้นไม่ตาย ตระกูลนี้ตาย ตระกูลโน้นไม่ตาย ก็หาไม่ได้ แต่ว่าตายหมดทุกบ้านทุกเมือง แม้แต่เทวดา อินทร์ พรหม ก็มีได้มีข้อยกเว้น จะต่างกันอยู่บ้างก็แต่ว่าจะตายช้าหรือตายเร็วเท่านั้น

บางคนไม่ตายแต่ตอนเด็กๆ ก็ตายตอนรุ่นหนุ่มสาว ไม่ตายรุ่นหนุ่มสาวก็ตายเมื่อแก่ ไม่ตายดีก็ตายร้าย ตายเหมือนกันหมด ไม่เว้นแม้แต่พระราชา, เศรษฐี, ยาจก จนถึงพระสงฆ์องค์เจ้าผู้เว้นจากบาปจากเวร ก็ต้องตายเช่นเดียวกัน

นางกิสาโคตมีได้ฟังธรรมก็ได้สติ ปลงตกถึงกฎธรรมดาของโลก มีเกิดก็มีตาย ไม่มีใครหยุดยั้งได้ จึงเอาลูกชายไปทิ้ง แล้วขอบรรพชาอุปสมบท ต่อมาไม่นาน นางก็ได้บรรลุพระอรหันต์ เป็นสาวิกาสำคัญองค์หนึ่งในโลก

บทเรียนชีวิต จากวิกฤต...สู่ชีวิต

จากเรื่อง “พระปญฺจาราเถรี” เรียบเรียงโดย “ศตพร”

พระปญฺจาราเถรี เดิมเรียกกันว่า “เศรษฐีธิดา” เพราะเป็นธิดาของท่านเศรษฐีในเมืองสาวัตถี และเป็นที่รักใคร่ของท่านบิดามารดามาก ประกอบกับมีความมั่งคั่งมั่งมี ท่านบิดาจึงจัดให้อยู่ในอาณาบริเวณที่ไม่ให้พบปะกับผู้ชายภายนอกเรือนเลย

หากแต่ความรักไม่เลือกที่เกิด ไม่เคยเลือกชั้นวรรณะ ไม่เคยมีข้อสรุปที่จะนำมาใช้ได้กับทุกคน...และในกรณีของเศรษฐีธิดาก็เช่นกัน เมื่อการกีดกันของบิดาทำให้ต้องคบหาและพูดจาปราศรัยกับนายจุลล์...คนรับใช้ที่มีฐานะเพียงทาส นานวันเข้า...การคบหานั้นก็บ่มตัวกลายเป็นความรัก...

ต่อมาท่านเศรษฐีซึ่งไม่ระแคะระคายในความรักต้องห้ามนี้ ได้ตกลงใจที่จะส่งธิดาสาวให้แก่ตระกูลเศรษฐีที่มีฐานะเสมอกัน แต่ธิดาสาวกลับเป็นทุกข์ เพราะกลัวจะพลัดพรากจากนายจุลล์คนรัก

เมื่อการเตรียมงานวิวาห์ใกล้เข้ามา จึงหาญกล้านัดแนะให้นายจุลล์พาหนี และวันหนึ่ง...เวลาใกล้รุ่ง นางได้จัดของมีค่าทั้งผ้าห่มผ้าห่มที่พอจะเอาไปได้ใส่ลงในหมอนน้ำสำหรับตักน้ำ เอารำข้าวโปรยลงบนศีรษะตลอดผ้าห่ม ทำเหมือนเฟื้องซ่อมข้าว แล้วเอาเขม่าทาเนื้อตัวเหมือนนางทาสีเฟื้องออกจากรั้วไปตักน้ำ ไม่มีใครสังเกตว่าเป็นธิดาสาวของท่านเศรษฐี จนกระทั่งถึงประตูเมืองที่นายจุลล์รออยู่ ทั้งสองจึงหนีพ้นจากเมืองสาวัตถีได้โดยปลอดภัย และเดินทางมาถึงหมู่บ้านหนึ่งซึ่งไกลจากเมืองสาวัตถีมาก และได้ตกลงตั้งบ้านเรือนกันที่นั่น

เศรษฐีธิดานั้นเป็นคนฉลาด รู้จักหน้าที่และบทบาทของตน กับทั้งยังวางตัวได้เหมาะสมกับสถานการณ์ จากที่เคยเป็นธิดาเศรษฐีมีทาสรับใช้มากมาย เมื่อออกมาใช้ชีวิตเป็นชาวป่า และจากนายกลายเป็นภรรยา นางได้ประพฤติดนเป็นแม่บ้านที่ดี ไม่บกพร่องในหน้าที่ ถือเป็นมิ่งขวัญของบ้านและเป็นที่ยกย่องของสามียิ่งนัก

ต่อมานางตั้งครรภ์ เมื่อครรภ์เจริญใกล้จะคลอด นางต้องการกลับไปคลอดที่บ้านบิดามารดา และเมื่อบอกกล่าวความคิดนี้ นายจุลล์ได้แต่ปฏิเสธเรื่อยมา เพราะเกรงว่าท่านเศรษฐีจะพรากรรยาและลูกไปจากตน จนกระทั่งใกล้คลอดเต็มที่ นางจึงหนีสามี อุ้มครรภ์แก่เดินทางเข้าเมืองสาวัตถีแต่เพียงลำพัง

นายจุลล์เมื่อกลับมาถึงเรือน ไม่เห็นภรรยาก็ร้อนใจรีบออกตามหา มาทันกันในป่า ก็ถึงเวลาพอดี และด้วยความช่วยเหลือระดับประคองของสามียิ่ง

นางได้คลอดลูกคนโต ในป่านั้นเอง นายจุลจึงพาภรรยาลับมาที่เรือน ช่วยเลี้ยงดูบุตรอย่างมีความสุขสืบมา

จนกระทั่ง **ตั้งครรภ์เป็นครั้งที่ ๒** นางยังคงมีความคิดเช่นเดิม ขณะที่นายจุลก็ยิ่งเกรงกลัวเศรษฐกิจซึ่งเป็นพ่อตาแม่ยายอยู่ จนต้องแก้ไขคลอดเต็มที่ นางจึงตัดสินใจหนีสามีอีกครั้ง คราวนี้จึงบุตรชายคนโตมาด้วย และเมื่อถึงกลางทาง สามีก็ตามมาทัน

แต่คราวนี้ ช่างเคราะห์ร้ายสินดี เพราะฝนนอกฤดูกาลตกกระหน่ำ ฟ้าคะนองเสียงดังสนั่นหวั่นไหว ลมพายุพัดอื้ออึง นางทนไม่ไหวต้องขอให้สามีไปเลือกดูสถานที่ที่เป็นเนินเพื่อที่น้ำจะไม่ท่วมเวลาคลอดบุตร และหาเครื่องมือพอกันฝน ซึ่งนายจุลก็พบกับจอมปลวกร้างเป็นเนินดินพอเหมาะ แต่หารู้ไม่ว่าในจอมปลวกนั้นมีสัตว์พิษร้ายอาศัยอยู่ นายจุลยังไม่ทันแผ้วถางเนินได้สำเร็จ ก็ถูกมันเลื้อยลงมาขบปล่อยพิษร้ายจนนอนตายอยู่ตรงนั้นเอง

เศรษฐกิจซึ่งประสบกับความลำบากยิ่งนักในการคลอดบุตรคนเดียว ท่ามกลางลมฝนและเสียงฟ้าผ่า หลังคลอดแล้วนางต้องคุกเข่าเอามือยันลงที่พื้น ทำตัวเป็นหลังคาร่อมบุตรทั้งสอง จนกระทั่งฝนหายและพายุก็สงบลง นางจึงค่อยๆ พยุงร่างกายอันกะปลกกะเปลี้ยเพลี้ยแรงอ้อมลูกอ่อนเกิดใหม่ตัวแดง อีกมือจูงลูกคนโตไปตามหาสามี

และเมื่อพบศพที่นอนตัวเขียวแข็งที่อยู่อู่ข้างจอมปลวก นางก็ถึงกับตกตะลึงและโศกเศร้าเสียใจอย่างยิ่ง แต่ในสภาพขณะนั้น นางไม่สามารถทำอะไรได้ แม้แต่จัดการกับศพสามีให้พ้นความอูจาดตา นางจึงได้แต่ร้องไห้พลาญอ้อมลูกอ่อนและจูงลูกคนโตเดินทางเข้าเมืองสาวดี มาถึงแม่น้ำอจิรวดี

ปกติแม่น้ำสายนี้ในฤดูแล้งจะแห้ง คนเดินลัดได้สบาย แต่เมื่อคืนฝนตกมาก น้ำฝนในป่าไหลลงมา แม่น้ำจึงนองเต็ม เห็นดังนั้นนางจึงไม่กล้าพาลูกข้ามไปพร้อมกันทีเดียว ๒ คน จึงพักบุตรคนโตไว้ฝั่งนี้แล้วส่งให้รอตัวนางพาลูกคนเล็กลงลุยน้ำข้ามไป เมื่อถึงฝั่งก็ค่อยๆ วางลูกลงบนใบไม้ได้โคนต้น แล้วจึงข้ามมารับลูกคนโต ระหว่างนั้นก็ต้องคอยชำเลืองมองลูกคนเล็กสลับกับดูลูกคนโตซึ่งคอยอยู่ที่แม่น้ำอีกฝั่งหนึ่ง

ในขณะที่นางลุยน้ำถึงกลางแม่น้ำ ก็พอดิเหี่ยวใหญ่ตัวหนึ่งกำลังบินหาอาหาร เหลือบมองเห็นเด็กอ่อนนอนบนใบไม้ คิดว่าเป็นก้อนเนื้อ จึงบินโฉบเอาเด็กอ่อนนั้นไป ขณะที่เหี่ยวใหญ่บินโฉบลงมานั้น นางมองเห็นจึงได้ตบมือพร้อมกับร้องเสียงดังสนั่นไล่เหี่ยว แต่เสียงร้องและอาการกวัดไกวของมือไม่สามารถหยุดรังเหี่ยวใหญ่ได้ และโฉบลูกอ่อนของนางติดกรงเล็บไป

ขณะที่นางกำลังตื่นตะลึงกับเหตุการณ์ไม่คาดคิดอยู่กลางน้ำ ลูกคนโตที่ไถยยินเสียงร้องและเห็นอาการไล่เหี่ยวก็คิดว่าเป็นสัญญาณที่แม่เรียกให้ตนไปหา จึงวิ่งลงมาที่แม่น้ำและถูกกระแสน้ำเชี่ยวแรงพัดพาลูกคนโตจมหายไปต่อหน้าต่อตาของนาง

ในชีวิตมนุษย์หนึ่งที่เกิดมา คงจะมีสายใยรักผูกพันอันแนบแน่นเพียงไม่กี่เส้น เส้นหนึ่งคือสามีหรือภรรยาอันเป็นที่รัก อีกเส้นหนึ่งคือบุตรซึ่งเป็นเลือดในอุทร เป็นความรักผูกพันที่เป็นต้นกำเนิดของชีวิต และสำหรับเศรษฐีริดาในขณะนี้...สื่อที่แทนสายใย ๒ เส้นของนางได้สูญสลายไปสิ้นแล้ว

สายใยเส้นสุดท้ายที่ยังเหลืออยู่คือบิดามารดา...นางจึงรวบรวมกำลังทั้งหมดเดินทางต่อไปถึงเมืองสาวัตถี ด้วยความหวังเต็มเปี่ยมว่า ณ ที่นั่นจะเป็นที่พึ่งสุดท้ายของชีวิตที่เปรียบเสมือนคนที่สูญสิ้นแล้วซึ่งทุกสิ่งทุกอย่าง

แต่เมื่อเดินไประหว่างทาง นางได้ทราบจากผู้เดินทางว่า เพราะเมื่อคืนมีฝนตกใหญ่ พายุกระหน่ำพัดเอาปราสาทของท่านเศรษฐีโค่นลงมา ท่านเศรษฐีพร้อมด้วยภรรยาและบุตรชาย ซึ่งเป็นพี่ชายของนางถูกทับตายอยู่ภายในปราสาทนั่นเอง

ข่าวสุดท้ายที่ได้รับพร้อมกับสายใยความหวังเส้นสุดท้ายที่ขาดผึงทำให้นางถึงกับเสียสติ สิ้นหวังที่จะดำรงชีวิตอยู่ต่อไป ปล่อยผ้าห่มผ้าห่มหลุดลุ่ย เดินพรวดพราดเพื่อถึงสามี ลูก บิดามารดา และพี่ชายที่ตายจากไป ผู้ที่พบเห็นต่างก็ประณามว่านางเป็นคนบ้า บางคนถึงกับเอาก้อนอิฐก้อนดินขว้างปาขับไล่

นางจึงได้สมญาว่า “ปญจาราร” (ผู้ไปโดยไม่มีผ้า) นับแต่นั้นเวลานั้นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จประทับอยู่ ณ พระเชตวันวิหาร ทอดพระเนตรเห็นและทรงทราบด้วยพระญาณว่า นางมีบารมีสั่งสมมาดีแล้ว จึงทรงบังค้ำจิดให้นางเดินตรงมาเฝ้าพระองค์ยังพระวิหาร

เมื่อนางเดินกระเซอะกระเซิงเข้ามาโดยปราศจากเครื่องนุ่งห่ม ผู้คนจึงร้องห้ามและตะโกนขับไล่ แต่พระศาสดาตรัสให้ปล่อยให้นางเข้ามาและทรงรับสั่งว่า

“ปญจาราร...เธอจงกลับได้สติเถิด”

ลำดับต่อมา พระบรมศาสดาได้ทรงพระมหากรุณาธิคุณตรัสเตือนสติให้หยุดเสียใจและหยุดร้องไห้ โดยทรงชี้ให้เห็นว่า

น้ำตาของคนเราที่ร้องไห้ในคราวพลัดพรากจากสิ่งที่รักในแต่ละชาติที่ผ่านมา นั้นมีมากกว่าน้ำในมหาสมุทรเสียอีก

ครั้นเมื่อทรงทราบว่าความโศกเศร้าเสียใจเบาบางลงบ้างแล้ว จึงตรัสเตือนใจให้สำรวม รักษาศีล และปฏิบัติตามมรรคมรรค ๘ ที่นำไปให้ได้บรรลุนิพพาน ทรงแสดงสังขารธรรมเจริญวิปัสสนาญาณโดยคาถาภาษิตว่า

“บุตรไม่มีเพื่อความต้านทาน บิดาก็ไม่มี ถึงพวกพ้องก็ไม่มี เมื่อบุคคลถูกความตายครอบงำแล้ว ความต้านทานในญาติทั้งหลายไม่มี

บัณฑิตรู้ความจริงเช่นนี้แล้ว ย่อมสำรวมศีล ชำระทางไปพระนิพพานของตนทันที”

นางปญจารารสรุปได้ว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีความเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นทั้งมวลมีความดับเป็นธรรมดา นางได้บรรลุโสดาปัตติผล หลังจากพระพุทธเจ้าแสดงพระธรรมเทศนาจบ และทูลขอบวช

ครั้นเมื่อบวชแล้วท่านก็มีความศรัทธาในพระธรรมวินัย ตั้งใจบำเพ็ญสมณธรรมด้วยความเพียร

วันหนึ่งท่านเอาหมอน้ำมาดักน้ำราดล้างเท้า สายน้ำที่ราดลงไปนั้นไหลไปได้หน่อยหนึ่งก็ซึมหายไปในพื้นที่ดิน ท่านราดลงไปเป็นครั้งที่ ๒ น้ำไหลไปในแนวเดิมแต่ไกลกว่า และครั้งที่ ๓ ก็ยิ่งไหลไปในแนวเดิมแต่ไกลกว่าครั้งที่ ๒ ท่านเห็นแล้วกำหนดเอาอาการของน้ำที่ไหลไปแล้ว ๓ ครั้งมาเป็นอารมณ์พิจารณาเปรียบเทียบกับชีวิตของคน กล่าวคือ

สายน้ำที่ ราดลงไปครั้งแรก เหมือนคนบางคนที่ยายลงตั้งแต่ปฐมวัย
สายน้ำที่ ราดลงไปครั้งที่ ๒ เหมือนบางคนที่ยายลงขณะที่อยู่ในมัชฌิมวัย

ส่วนสายน้ำที่ ราดลงไปครั้งที่ ๓ เหมือนคนบางคนที่ยายลงในช่วงปัจฉิมวัย

ขณะนั้นพระบรมศาสดาประทับอยู่ที่พระคันธกุฎี ทรงทราบดำรินี้ จึงแผ่พระรัศมีไปปรากฏองค์ให้เห็น ประหนึ่งว่าเสด็จไปประทับอยู่เฉพาะหน้า แล้วตรัสว่า “**ปฎาจารา สรรพสัตว์ล้วนมีความตายเป็นธรรมดา คนที่เห็นความเกิดดับของขันท์ ๕ แม้จะมีชีวิตอยู่เพียงวันเดียว ก็ยังประเสริฐกว่าคนที่มีชีวิตอยู่ตั้ง ๑๐๐ ปี แต่ไม่เห็นความเกิดดับของขันท์ ๕ นั้น**”

ท่านได้บรรลุอรหัตผลทันทีหลังจากจบพระพุทธดำรัส เพราะเข้าใจแจ่มแจ้งด้วยหลักของวิปัสสนาญาณ

พระปฎาจาราได้เป็นกำลังสำคัญของพระบรมศาสดาในการช่วยประกาศพระศาสนา และได้รับการแต่งตั้งไว้ในตำแหน่งเอตทัคคะด้านทรงจำพระวินัย และยังรับภาระสำคัญ คือเป็นพระอุปัชฌาย์ บวชและสอนให้พระภิกษุณีอีกหลายรูป จนกระทั่งได้บรรลุอรหัตผล

และเนื่องจาก เมื่อครั้งเป็นฆราวาส ท่านประสบวิปโยคทุกข์อย่างใหญ่หลวง ประสบการณ์ชีวิตนี้ช่วยสนับสนุนให้การสอนธรรมะของท่านได้ผล เมื่อพระภิกษุณีหลายรูปเกิดปัญหาขณะปฏิบัติกัมมัฏฐาน จึงนิยมไปหาแล้วเล่าปัญหาให้ฟัง ท่านได้ฟังแล้วจะกล่าวธรรมะที่เกื้อหนุนต่อการปฏิบัติให้ฟัง พระภิกษุณีเหล่านั้นเมื่อปฏิบัติตามที่ท่านแนะนำก็ได้บรรลุอรหัตผล

ทำแต่กรรมที่ดีๆ

รักษาตัว กลัวกรรม อย่าทำชั่ว
จะหมอมัว หม่นไหม้ ไปเมืองผี
จงเลือกทำ แต่กรรม ที่ดี ๆ
จะได้มี ความสุข หอมดอกทุกภัย

พระศาสนโสภณ (แจ่ม จตุตสโล)

ประกันชีวิต ด้วยธรรมะ

จากปรากฏการณ์ทางสถาวีรวิญญูกระจายเสียงแห่งประเทศไทย
แสดงโดย พระครูปลัดสวพัฒนสมานิตคุณ วัดยานนาวา - ๘ พฤศจิกายน ๒๕๕๑

ในสมัยหนึ่ง ณ เมืองพาราณสี มีครอบครัวหนึ่งเป็นผู้ประพฤติและปฏิบัติธรรมทั้งตระกูล มีลูกชายอยู่คนหนึ่ง ชื่อว่า ธรรมपालะ แปลว่า ผู้อันพระธรรมรักษา เมื่อธรรมपालะมีวัยพอสมควร บิดามารดาต่างก็จัดแจงส่งไปเรียนหนังสือกับอาจารย์ทิศาปาโมกข์ที่เมืองดักกสิลา

ด้วยความที่เป็นเด็กดี ว่านอนสอนง่าย อยู่ในโอวาท เชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อของแม่ เป็นลูกที่มีสัจจะมีธรรมะ มีความกตัญญู ธรรมपालะจึงได้รับการคัดเลือกให้เป็นหัวหน้าห้อง ได้ไกล่ล้นดีอาจารย์กว่าใคร ๆ

ในสมัยต่อมา บุตรชายของอาจารย์ซึ่งอยู่ในวัยใกล้เคียงกับธรรมपालะ ได้เสียชีวิตลง ยังความโศกเศร้าให้แก่อาจารย์มาก

ในเวลาจัดงานศพ ธรรมपालะได้กล่าวกับเพื่อน ๆ ว่า “เขายังหนุ่ม ไม่น่าตายเลยนะ ไม่น่าตายเร็วอย่างนี้”

เพื่อน ๆ ก็บอกว่า “เรื่องเกิด แก่ เจ็บ ตาย เป็นเรื่องธรรมดา ใครจะรู้ได้ว่าเราจะตายเมื่อไหร่”

แต่ธรรมपालะได้กล่าวอีกว่า “ข้อนั้นนะเรารู้ แต่ว่าคนหนุ่ม ๆ อย่างนี้ ยังไม่สมควรตายไม่ใช่หรือ” เพื่อน ๆ ถามอีกว่า “แล้วคนในตระกูลของท่าน ไม่มีใครตายแต่ยังหนุ่มเลยหรือ” ธรรมपालะก็ตอบว่า “ไม่มี...คนในตระกูลของเรา ไม่มีใครที่ตายแต่ยังเด็ก ยังหนุ่มยังสาว หรือวัยกลางคน ทุกคนล้วนแก่ตายทั้งนั้น” เพื่อน ๆ ไม่เชื่อ แต่ได้นำเอาคำที่สนทนากันไปบอกกับอาจารย์ว่า ธรรมपालะนะโกหก

อาจารย์ได้เรียกธรรมपालะ ไปสอบถาม ธรรมपालะก็ยืนยันคำพูดเดิม ยังความแปลกใจให้แก่อาจารย์เป็นอย่างมาก เมื่อจัดงานศพผ่านไปแล้ว จึงคิดหาทางพิสูจน์ โดยบอกพวกลูกศิษย์ว่า “จะไปทำธุระต่างเมืองสัก ๑๐ วัน” แต่ได้แอบมาที่เมืองของธรรมपालะ ในระหว่างทางได้เห็นศพคนตายคนหนึ่ง จึงจัดการเผา แล้วเอากระดูกนั้นห่อใส่ผ้า

เมื่อถึงเมืองแล้ว ก็ได้สอบถามชาวเมืองว่า บ้านของธรรมपालะนะอยู่หลังไหน เมื่อทราบแล้วก็ได้เข้าไปพบกับพ่อของธรรมपालะ แจ้งให้ทราบว่า ตนคืออาจารย์ของธรรมपालะ ก็ได้รับการต้อนรับจากเจ้าของบ้านเป็นอย่างดี

เมื่อได้สนทนากันหน่อยหนึ่งก็ร้องไห้ แล้วพูดขึ้นว่า “ธรรมपालะนี้เป็นเด็กที่ดีเป็นเด็กที่เรียนเก่งแต่น่าเสียดาย เขาอายุสั้น ตายตั้งแต่อายุน้อย และนี่ก็คือกระดูกของเขาที่เราเผาแล้ว นำมาให้คุณ”

พ่อของธรรมपालะก็หัวเราะ แล้วก็พูดขึ้นว่า “ท่านอาจารย์...เอาอะไรมาพูด ท่านอาจารย์...เล่นตลกอะไรหรือเปล่า”

อาจารย์ก็ถามว่า “ท่านไม่เชื่อเราหรือ” พ่อของธรรมपालะก็กล่าวว่า “เราเชื่อว่าท่านเป็นอาจารย์ของธรรมपालะ แต่เราไม่เชื่อว่านี่เป็นกระดูกของธรรมपालะ”

อาจารย์ก็ถามว่า “ก็ในเมื่อท่านเชื่อว่าเราเป็นอาจารย์ของธรรมपालะ แล้วทำไมท่านไม่เชื่อว่านี่คือกระดูกของธรรมपालะล่ะ...”

ก็โบราณบัณฑิตกล่าวไว้ว่า มีของอยู่ ๕ อย่าง ที่ไม่มีเครื่องหมายคือ ๑. ชีวิต-ความเป็นอยู่ ๒. พยาธิ-ความป่วยไข้ ๓. กาล-เวลา ๔. มรณะ-ความตาย และ ๕. คติ-ทางแห่งชีวิตที่จะไปสู่สัจดีและทุกติ...

ก็เมื่อเป็นเช่นนั้น ทำไมท่านจึงมั่นใจนักกว่า ธรรมपालะยังไม่ตาย อะไรที่ทำให้ท่านไม่เชื่อว่า นี่คือกระดูกของธรรมपालะ ก็ความตายไม่มีเครื่องหมาย ไม่มีหลักประกันมิใช่หรือ คนเราอาจตายเมื่อไหร่ก็ได้ ใครจะรู้ บางคนเสียชีวิตตั้งแต่อยู่ในท้อง บางคนเสียชีวิตเมื่อคลอดออกมาแล้ว บางคนเสียชีวิตเมื่อยังเด็ก บางคนเสียชีวิตเมื่อหนุ่มสาว บางคนเสียชีวิตเพราะอุบัติเหตุ บางคนเสียชีวิตเพราะความชรา”

พ่อของธรรมपालะ ก็ตอบว่า “ข้อนั้นนะเรารู้ แต่นั่นเป็นความตายของปุถุชนทั่วๆ ไป ไม่ใช่ความตายของกัลยาณชนเช่นพวกเรา...”

พระธรรมประกันชีวิตให้พวกเราแล้ว พระธรรมที่พวกเราประพฤติกันดีแล้ว ทำให้เรามั่นใจได้ว่าธรรมपालะยังไม่ตาย เพราะเรามีความไม่ประมาทในชีวิต โดยถือพุทธภาษิตของพระพุทธเจ้าที่ว่า

อปฺปมาโท อมตํ ปทํ – ความไม่ประมาทเป็นหนทางแห่งความไม่ตาย
งานที่เราากำลังจะทำ คำที่เราากำลังจะพูด เรื่องที่เรากำลังจะคิด เรา
ก็ทำ เราก็ตก เราก็คิด แบบผู้มีสติ คือเป็นผู้ที่ไม่ประมาท เราจึงเชื่อว่าธรรม
पालะยังไม่ตาย เพราะว่าตั้งแต่พวกเราเริ่มประพฤติกัธรรมกันมา คนในตระกูล
ของเรา ไม่มีใครตายตั้งแต่อยู่ในวัยเด็ก วัยหนุ่มวัยสาว หรือวัยกลางคนเลย
ทุกคนเสียชีวิตเพราะความชราทั้งสิ้น”

อาจารย์ก็ถามว่า “อะไรเป็นข้อวัตรปฏิบัติของพวกท่าน การที่คนหนุ่มสาวในตระกูลของท่านไม่ตายนี้ เป็นผลของกรรมอะไรที่พวกท่านประพฤติดีแล้ว ท่านพราหมณ์...ขอท่านจงบอกสาเหตุแก่เรา”

พ่อของธรรมपालะก็ตอบว่า

“พวกเราไม่พูดเท็จ จดเว้นกรรมชั่ว กรรมอันไม่ประเสริฐทุกชนิด เพราะเหตุนี้แหละ คนในตระกูลของเราจึงไม่ตายแต่หนุ่มสาว

เราพึงธรรมของอัสติบุรุษและธรรมของสัตบุรุษ แล้วไม่ชอบใจธรรมของอัสติบุรุษ ละทิ้งอัสติบุรุษ แต่ไม่ละทิ้งสัตบุรุษ เพราะเหตุนี้แหละ คนในตระกูลของเราจึงไม่ตายแต่หนุ่มสาว

ก่อนจะให้ท่าน พวกเราก็คือผู้ตั้งใจดี แม้กำลังให้อยู่ก็ขึ้นขมยินดี ครั้นเมื่อให้แล้วก็ไม่ได้เดือดร้อนใจในภายหลัง เพราะเหตุนี้แหละ คนในตระกูลของเราจึงไม่ตายแต่หนุ่มสาว

พวกเราเลี้ยงดูสมณพราหมณ์ คนเดินทาง วณิกพยาจก และคนขัดสนทั้งหลายให้อิ่มหนำสำราญด้วยข้าวน้ำ เพราะเหตุนั้นแหละ คนในตระกูลของเราจึงไม่ตายแต่หนุ่มสาว

พวกเราไม่นอกใจภรรยา แม้ภรรยาก็ไม่นอกใจเรา พวกเราประพฤติพรหมจรรย์ในหญิงทั่วไป เพราะเหตุนั้นแหละ คนในตระกูลของเราจึงไม่ตายแต่หนุ่มสาว

พวกเราทุกคนงดเว้นจากปาณาติบาต งดเว้นจากอทินนาทาน ไม่กล่าวมุสา ไม่ดื่มน้ำเมา เพราะเหตุนั้นแหละ คนในตระกูลของเราจึงไม่ตายแต่หนุ่มสาว

บุตรของพวกเราที่เกิดจากหญิงที่ดีเหล่านั้นเป็นคนเฉลียวฉลาด มีปัญญามาก เป็นพหูสูตร เรียบจบปรีญญา เพราะเหตุนั้นแหละ คนในตระกูลของเราจึงไม่ตายแต่หนุ่มสาว

มารดาบิดา พี่สาวน้องสาว พี่ชายน้องชาย บุตรธิดาและเราทุกคนประพฤติธรรม เพราะเหตุแห่งโลกหน้า เพราะเหตุนั้นแหละ คนในตระกูลของเราจึงไม่ตายแต่หนุ่มสาว

ทาส ทาสี คนใช้ กรรมกร และคนยากจนที่คอยรับจ้างจากพวกเราก็ประพฤติธรรมปฏิบัติธรรมเพราะเหตุแห่งโลกหน้า เพราะเหตุนั้นแหละ คนในตระกูลของเราจึงไม่ตายแต่หนุ่มสาว

ธรรมแลย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม ธรรมที่ประพฤติดีแล้วนำความสุขมาให้ นี่เป็นอันสงฆ์ในธรรมที่ประพฤติดีแล้ว ผู้ประพฤติธรรมย่อมไม่ไปสู่ทุคติ ธรรมแลย่อมรักษาผู้ประพฤติธรรม เหมือนร่มคันใหญ่ในฤดูฝน

ธรรมपालะผู้เป็นบุตรของเรา อันพระธรรมค้ำครองแล้ว พระธรรมนั้นแหละประกันชีวิตให้เขาแล้ว กระดุกที่ท่านนำมาฉัน ต้องเป็นกระดุกของคนอื่นอย่างแน่นอน บุตรของเรายังคงมีชีวิตอยู่ ยังคงมีความสุข

ฉะนั้น พระธรรมจึงประกันชีวิตได้ ”

ฝากดีไว้กับโลก

พรรณหมู่ไม้ โตได้ วันละนิด

อันความงาม พาจิต คนสดใส

ก่อนเหี่ยวแห้ง หมู่แมลง ยังชื่นใจ

ดูดเกสร ร่อนไป เลี้ยงรวงรัง

อันคนเรา เกิดมาอยู่ คู่กับโลก

มีทุกข์โศก โรคภัย ตายลงฝัง

ก่อนจะดับ ลับโลกไป เพราะกายพัง

ควรปลูกฝัง ดีไว้ ให้โลกชม

ผีแข่งคำ

คนแข่งคำ

ทำให้ช่วย

- * พวกเราเอ๋ย จงระวัง ให้ดีๆ
อย่าให้คน หรือผี แข่งชักได้
ทำไม่ดี เราก็รู้ อยู่กะใจ
คนทั่วไป พากันป่าว ฉาวทั้งเมือง
- * ทุกคนรู้ ทุกคนแข่ง อยู่ในใจ
แล้วจะเป็น อย่างไร ใครรู้เรื่อง
มันจะช่วย ยิ่งกว่าช่วย หรือรุ่งเรือง
จะกระเดื่อง หรือจะดับ เมื่อรับกรรม
- * ที่แน่นอน นั้นมันทอน ความเจริญ
ต้องก่อเขิน ร้อนคลัง วันยังค่ำ
เป็นนรก อยู่ในใจ ให้ระกำ
ผีแข่งคำ คนแข่งคำ ทำให้ช่วย ฯ

พุทธทาสภิกขุ

ผีชมคำ

คนชมคำ

ทำให้รวย

- * พวกเราเอ๋ย จงกระทำ กรรมดีๆ
ให้ทั้งคน ทั้งผี ชมเชยได้
พอทำดี เราก็อím กริมในใจ
คนทั่วไป ก็ป่าวบอก ออกทั่วเมือง
- * ทุกคนรู้ ทุกคนชม อยู่ในใจ
แล้วจะเป็น อย่างไร ใครรู้เรื่อง
มันจะช่วย หรือจะสวย ด้วยรุ่งเรือง
จะขุ่นเคือง หรืออะเคื้อ เมื่อรับกรรม
- * ที่แน่นอน มันส่งไป ให้เจริญ
ไม่ก่อเขิน เปล่งปลั่ง วันยังค่ำ
เป็นสวรรค์ อยู่ในใจ ไม่ระกำ
ผีชมคำ คนชมคำ ทำให้รวย ฯ

พุทธทาสภิกขุ

ยอดพุทธมรณต์

“มันเกิดขึ้น – ตั้งอยู่ – แล้วดับไป”

นี่เป็นมรณต์ บทใหญ่ ใช้เมื่อ“ได้”

ซึ่งลาภยศ สรรเสริญ สุขใจกาย

ไม่เมามาย ลืมตัว หรือจ้วงเจีย,

“มันเกิดขึ้น – ตั้งอยู่ – แล้วดับไป”

ก็เป็นมรณต์ บทใหญ่ ใช้เมื่อ“เสีย”

ซึ่งลาภยศ สรรเสริญสุข แม้ลูกเมีย

ไม่อ่อนเปลี้ย สับสน หรือวุ่นวาย,

“มันเกิดขึ้น – ตั้งอยู่ – แล้วดับไป”

ใช้เป็นมรณต์ บทใหญ่ ครั้ง“สุดท้าย”

เป็นอาวุธ สัมประยุทธ์ กับความตาย

แสนสบาย เพราะก้าวล่วง จากบ่วงมารฯ

พุทธทาสภิกขุ

ความดีไม่มีตาย

ความเอ๋ย ความตาย

สิ้นชื้อหาย เพราะไม่มี ความดีเหลือ

เหมือนตายเน่า ตายหนอน เป็นบ่อนเบี้ย

น่าเหม็นเบี้ย ตายเช่นนี้ ดีอะไร

ถ้าตัวตาย ไร้ลาย ให้โลกเห็น

ก็เหมือนเป็น อยู่คู่หล้า อย่าสงสัย

ตายแต่เปลือก เยื่อใน อยู่คู่โลกไป

เป็นประโยชน์ แก่ใครๆ ไม่สิ้นเอย ฯ

พุทธทาสภิกขุ

มันมีเท่านั้นเอง !

ต้องเวียนเกิด เวียนตาย ตามบุญบาป

เมื่อไรทราบ ธรรมแท้ ไม่แปรผัน

ไม่ต้องเกิด ไม่ต้องตาย สบายครั้น

มีเท่านั้น! ใครหาพบ จบก้นเอย ฯ

พุทธทาสภิกขุ

งานฉาปนกิจสรีระท่านพุทธทาส
ณ เขาทอง สวนโมกขพลาราม
๒๘ กันยายน ๒๕๓๖

โลงศพของเรา

ก็คือความดีที่ทำไว้ในโลก ด้วยการเผยแผ่พระธรรม

ปาฐาของเรา

ก็คือบรรดาประโยชน์ทั้งหลายที่ทำไว้ในโลก

เพื่อประโยชน์แก่เพื่อนมนุษย์

เกิด	แก่	เจ็บ	ตาย
หนี	ไป	ไม่	พ้น
หญิง	ชาย	ทุก	คน
ไม่	พ้น	ความ	ตาย

จงก้าวไปข้างหน้า

พระปิ่น เสน่ห์เจริณ
ถ่ายปี ๒๔๘๑

ปิ่นเสน่ห์เจริณ จิกกู

เกิดมาทั้งที เอาตัวให้ได้
จะตายทั้งที ฝากตัวเอาไว้